

יד מהרש"א
מסכת כתובות
פרק אף על פי
דף נד: - דף סה:

מפתח

פרק אף על פי	1
דף נד:	5
תוספות ד"ה אם רצה	5
תוספות ד"ה ולפוגמת	5
דף נה:	6
תוספות ד"ה ולשבח ובא"ד ולא בשבח של לקוחות	6
תוספות בא"ד ולא בשבח של לקוחות	7
דף נה:	7
תוספות ד"ה ובתרומת	7
תוספות בא"ד משום	7
סוגיא דמתנת ש"מ חלק א' תד"ה מתנת ש"מ	8
סוגיא דמתנת ש"מ חלק ב' תד"ה בא"ד אבל קנו	9
סוגיא דמתנת ש"מ חלק ג' בא"ד אבל קנו	10
סוגיא דמתנת ש"מ חלק ד' תד"ה ואין שטר	10
סוגיא דמתנת ש"מ חלק ה' תוספות ד"ה שאם אמר	11
סוגיא דמתנת ש"מ חלק ו' תוספות בא"ד ואף על גב	12
דף נו:	12
תוספות ד"ה כששוברתה מתוכה	12
תד"ה הרי זו מקודשת	13
דף נו:	13
תוספות בא"ד והא דמפרש התם	13
תוספות ד"ה מילתא דשכיחא	13
תוספות ד"ה ושמעין מינה	13
סוגיא דעושין כתובה מטלטלין חלק א' תד"ה אין עושין	14
סוגיא דעושין כתובה מטלטלין חלק ב' תד"ה אבל קבל	14
דף נז:	15
רש"י ד"ה אמר רב פפא	15

תוספות ד"ה שתיים ושלוש	16
דף נז:.....	16
תוספות ד"ה בגרה יום	16
סוגיא דתבעוה חלק א' תד"ה מאי לאו	17
סוגיא דתבעוה חלק ב' בא"ד ור"ת	17
סוגיא דתבעוה חלק ג' תד"ה תיובתא	18
דף נח:.....	18
תוספות ד"ה הנהו קלא.....	18
תד"ה השתא בפני	20
דף נח:.....	23
סוגיא דמעלה מזונות חלק א' רש"י ד"ה לעולם במעלה	23
סוגיא דמעלה מזונות חלק ב' תוס' בד"ה מתוך שיכול לכופה	25
סוגיא דמעלה מזונות חלק ג' תוספות ד"ה במעלה לה מזונות	26
דף נט:.....	27
סוגיא דמעלה מזונות חלק ד' תוספות ד"ה אינו צריך להפר	27
סוגיא דמעלה מזונות חלק ה' תוספות ד"ה שמא יגרשנה	28
סוגיא דמעלה מזונות חלק ו' תוספות ד"ה לשאקחנה	29
דף נט:.....	30
סוגיא דמעלה מזונות חלק ז' גמרא ונקדשו מהשתא	30
סוגיא דמעלה מזונות חלק ח' תוספות ד"ה שדה זו	30
סוגיא דמעלה מזונות חלק ט' תוספות ד"ה קונמות	31
תוספות ד"ה כגון שנדרה	32
דף ס:.....	32
תוספות ד"ה יכול יהא	32
תוספות ד"ה גונח יונק	33
דף ס:.....	34
תוספות ד"ה ואמר רב נחמן	34
תוספות ד"ה הלכתא	35

דף סא.....	36
רש"י ד"ה אבל מוזגת	36
תוספות ד"ה הכניסה לו שפחה אחת	36
תוספות ד"ה מחלפא	37
דף סא:.....	37
תוספות ד"ה לא ליתן.....	37
תוספות ד"ה הלכה	37
דף סב.....	37
תוספות ד"ה והתניא	37
דף סג.....	37
סוגיא דמורדת חלק א' תוספות ד"ה רב הונא.....	37
סוגיא דמורדת חלק ב' תוספות בא"ד דאינה חולה כל כך	39
רש"י בד"ה הכי גרסינן	39
דף סג:.....	39
תוספות ד"ה ואינהו	39
תוספות ד"ה אבל אמרה	40
תוספות בא"ד וכן נראה.....	40
דף סד.....	40
תוספות ד"ה תבע לחלוץ	40
דף סד:.....	41
רש"י ד"ה לבית המנוגע	41
רש"י ד"ה תמני סעודות	41
דף סה.....	44
תוספות ד"ה אחרי.....	44
תוספות ד"ה ונותנין לה	44

דף נד:

תוספות ד"ה אם רצה

תוס' בד"ה אם רצה כו' תימה דעכשיו נהגו כו' מתנה ש"ח להיות כשואל כו' עכ"ל יש מקשים כיון דמתני' דהכא ל"ק להו משום דאיכא לאוקמא בדאית ליה נכסים כמ"ש הרא"ש אם כן הך דמתנה ש"ח להיות כשואל נמי אינו ראייה דאימא דאיירי נמי דאית ליה נכסים ומאי אולמיה ליה מהך דהכא ויש ליישב דהתם משמע להו שאין מקנה לו שום נכסים אלא שמשעבד גופו בקנין לעשות לו שמירה מעולה כשואל ולהתחייב אם לא יעשה כן משא"כ הכא דאינו מקנה לו אלא ממון דמצי איירי שפיר דיש לו נכסים ודו"ק:

(1) משנה דידן – חתן מצי לשעבד נפשי' לשלם תוספת כתובת לאשתו אלו תתגרש או תתאלמן

(2) תוספות כמבואר בתוספות הרא"ש

(א) שאלה לרבינו אליהו – לכאורה אין סמך בגמרא שיכול חתן לשעבד עצמו על מאה מנה שאין לו עכשיו וגם לא יתחייב בהן אלא אם יגרש אשתו או ימות קודם – דבשלמא כשכבר נתחייב מובן דהואיל וגופו מחויב משעבד נכסים שלא באו לעולם הואיל וכתב דעתיד אנא למיקני – וגם אם היו לו נכסים מובן שיכול לשעבדם לחוב שיתחייב לאחר כך – אבל מי שאין לו נכסים ואכתי לא נתחייב האיך משעבד דבר שאין לו – ואין הכי נמי דמתניתין דהכא איכא לאוקומי כגון דאית ליה נכסים – אבל לכאורה קשה על המנהג שלנו דנהיגינן לשעבד כתובה גדולה אף על גב שאין לו כלום

(ב) תשובה דרבינו אליהו – אל תתמה על מנהג שלנו דבקושטא מצינו כענין זה בפרק השוכר את הפועלים מתנה שומר חנם להיות כשואל דהתם נמי לא יתחייב אלא אם לא יעשה שמירה מעולה כשואל

(3) מהרש"א

(א) יש מקשים דכיון דמתני' דהכא איכא לאוקמא בדאית ליה נכסים אם כן הך דמתנה שומר חנם להיות כשואל נמי אינו ראייה דאימא דאיירי נמי דאית ליה נכסים ומשעבדם לחוב שיתחייב לאחר כך ולעולם אימא לך דבגוונא דלית לי' נכסים עכשיו לא מצי משעבד גופו קודם שנתחייב

(ב) ויש ליישב דחייב תשלומין דהתם תוצאה היא מהא דשיעבד גופו בתחלה לעשות שמורה מעולה ובסוף לא עשה כן ושיעבוד נכסים לא מהני לחיוב שמקורו חיוב הגוף לעשות איזו מעשה חוץ מלשלם ממון – מה שאין כן במשנה דידן דליכא אלא שיעבוד לשלם ממון אם יגרש או ימות ולחיוב זה מהני שיעבוד נכסים

תוספות ד"ה ולפוגמת

בד"ה ולפוגמת איצטריך דאם פגמה כתובתה כו' אפילו היה הכתובה בשטר אחד כו' עכ"ל דמה שפרש"י לקמן דאיצטריך למנקטיה בהדיא לאשמועינן דפגימת תוספת מהניא כו' אין זה מספיק דאכתי הוה בכלל דלשבועה דומיא דלענין הנפרעת שלא בפניו וע"א מעידה

כו' דהוו בכלל דלשבועה לפי פרש"י ועוד דלא א"ש לפרש כן למאי [בדפו"ר למאן] דמשהו שאר שטרות לכתובה לענין פוגמת כמו שהקשו לפרש"י גבי ולשבועה אבל לפי פירושה ניהא דאפילו הוה התוס' בשטר (אחד) [אחר] לא תגבי ליה כיון דפגמה הכתובה וק"ל:

(1) גמרא – תנאי כתובה (כגון תוספת כתובה) ככתובה דמי – נפקא מינה לפוגמת ולשבועה וכו'

(2) "לפוגמת"

(א) רש"י – בפרק הכותב תנן הפוגמת כתובה לא תפרע אלא בשבועה ואשמועינן דאם פגמה תוספת שאמרה התקבלתי דינר לתוספת אף זו פוגמת כתובה היא ואם טוען בעלה התקבלת כל כתובתיך לא תפרע אלא בשבועה

(ב) תוספות – אשמועינן דאם פגמה כתובה לא תגבה גם התוספת אלא בשבועה אפי' היתה הכתובה בשטר אחד והתוספת בשטר אחר

(3) "ולשבועה"

(א) רש"י – לכל מילי דשייכא לישבע על הכתובה כגון הנפרעת שלא בפניו ועד אחד מעידה שהיא פרועה והנפרעת מנכסים משועבדים ומנכסי יתומים דתנן בפרק הכותב דבעו שבועה אף תוספת נמי בעי שבועה

(ב) תוספות – שיטת רש"י לא אתיא שפיר למאן דמשהו שאר שטרות לכתובה דלשיטה זו פשיטא אשר תוספת כתובה דינה ככתובה – ולכן אזלי תוספות בדרך אחרת שאינה מענייננו בפיסקא זו

(4) רש"י

(א) קשיא – כיון "דלפוגמת" נכלל ב"לשבועה" למה איצטריך למינקט "לפוגמת" בהדיא

(ב) תירוץ – איצטריך למינקטיה לאשמועינן דפגימת תוספת מהניא להשביעה כפגימת עיקר כתובה

(5) מהרש"א

(א) תוספות סבירא להו דתירוץ זו לא מספיק דאכתי הוה בכלל לשבועה דומיא לנפרעת שלא בפניו וע"א מעידה כו' דהוו בכלל לשבועה לפי פרש"י – ועוד דלא אתא שפיר לפרש כן למאן דמשהו שאר שטרות לכתובה כמו שהקשו לפרש"י על "ולשבועה"

(ב) והיינו טעמא שפירשו תוספות (בד"ה הפוגמת) דנקטו הפוגמת בגמרא לאשמועינן דאפילו הוה התוספת בשטר אחר לא תגבי ליה אלא בשבועה כיון דפגמה הכתובה

דף נה.

תוספות ד"ה ולשבח ובא"ד ולא בשבח של לקוחות

דף נה עמוד א [בד"ה ולשבח תוספת כו' והתם בשבח שהשביחו יתומים איירי כו' דאי מלקוחות כו' עכ"ל מה שיש לדקדק בזה עיין בחידושינו בפ"ק דב"מ:

תוספות בא"ד ולא בשבח של לקוחות

בא"ד ולא בשבח של לקוחות מדקתני ולא הבנות במזונותיהן ואי מלקוחות כו' עכ"ל הא דרישא ואין הבכור נוטל פי שנים פשיטא דלא איירי בשבח לקוחות אלא משבח יתומים אלא שהוכיחו דהוא דולא הבנות כו' נמי לא איירי אלא בשבח יתומים ואם כן הא דקתני בי מיצעי ולא האשה בכתובתה נמי לא איירי אלא בכה"ג דאיירי ברישא ובסיפא וק"ל:

דף נה:

תוספות ד"ה ובתרומת

[דף נה עמוד ב'] בד"ה ובתרומת כו' דמשום עונג שבת לא כו' אלא משום אימת שבת כו' עכ"ל לא ידענא למה סתרו פרש"י מדברי הירושלמי דהא איכא נמי מאן דאמר התם דטעמא משום כבוד שבת והיינו משום עונג שבת ולא משום אימת שבת ויש ליישב דמשמע להו דלא קאי האי טעמא דכבוד שבת ועיין בריש מסכת דמאי:

תוספות בא"ד משום

בא"ד משום דשבת קובעת למעשר סבר ר"ש כו' עכ"ל מפ"י מהרש"ל לאו דוקא שע"ה יודע שהשבת קובעת כו' אלא סבר שעיקר חיוב ואזהרת מעשר הוא בשבת ולא בחול ומש"ה קאמר כו' עכ"ל והוא דחוק שיטעה הע"ה לומר דאזהרת מעשר הוא דוקא בשבת אבל הפ"י לפי שהוא רואה שאוכלין [בלא] מעשר בחול עראי ולא בשבת שהיא קובעת מורה לעצמו היתר באכילה שבחול דעראי הן אבל בשבת אינו מורה לו היתר שאין בה אכילת עראי וק"ל:

- (1) תוספות – עם הארץ ירא לשקר בשבת בדבר שאינו מעושר משום דשבת קובעת למעשר
- (2) מהרש"ל – לאו דוקא שעם הארץ יודע שהשבת קובעת למעשר אלא מפני שעם הארץ רואה שאוכלין בימי חול בעראי בלא מעשר ובשבת נזהרין והוא לא יודע חילוק דשבת קובעת אלא סובר שעיקר חיוב ואזהרת מעשר הוא בשבת ולא בחול
- (3) מהרש"א – והוא דחוק שיטעה העם הארץ לומר דאזהרת מעשר הוא דוקא בשבת אבל הפ"י לפי שהוא רואה שאוכלין עראי בלא מעשר בחול ולא בשבת שהיא קובעת – מורה לעצמו היתר באכילה בחול על סמך דעראי הן אבל אינו מורה לעצמו היתר בשבת שהיא קובעת ואין בה אכילת עראי

סוגיא דמתנת ש"מ חלק א' תד"ה מתנת ש"מ

בד"ה מתנת שכ"מ כו' ומתניתין וכו' בין לרב ובין לשמואל דקנו מיניה בחזקה כו' עכ"ל ולא ניחא להו לפרש לפי רשב"ם נמי דמתניתין מוקי לה במיפה כחו כמו לפריב"ם לעיל וכ"ה בתוס' בפרק מי שמת ועיין בחידושינו [שם] בכל זה וק"ל:

(1) גמרא – מתנת שכיב מרע שכתוב בה קנין – בבי רב משמיה דרב אמרי ארכביה אתרי רכשי ושמואל אמר (במימרא א') לא ידענא מאי אידון בה – בבי רב משמיה דרב אמרי ארכביה אתרי רכשי הרי היא כמתנת בריא דאם עמד אינו יכול לחזור בו והרי היא כמתנת שכיב מרע שאם אמר הלואתי לפלוני ומת הלואתו לפלוני – ושמואל אמר לא ידענא מאי אידון בה שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה

(2) עיין בחלק ג' לביאור לשון "אין שטר לאחר מיתה"

(3) תוספות

(א) שיטת ריב"ם

שיטת ריב"ם		
2	1	
עשה קנין ויש שטר ברם לא כתוב בו קנין	מתנת ש"מ שכתוב קנין בשטר	
מתנתו מתנת ש"מ ואם עמד חוזר	מתנתו מתנה ואם עמד אינו חוזר	רב
אין מתנתו מתנה שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה	אין מתנתו מתנה שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה	שמואל מימרא א'
מתנתו מתנה ואם עמד חוזר במיפה כחו		שמואל מימרא ב'
מתנתו מתנת ש"מ ואם עמד חוזר והיינו בפשיטות כרב – ושמואל מוקי לה במיפה כחו		משנה

(i) דוקא שכתב בה קנין בתוך השטר הוי לרב כמתנת בריא דאלומי אלמיה לפי שכתב כן בתוך השטר – אבל אם לא נכתב הקנין בתוך השטר לא הוי לרב כמתנת בריא ואם עמד חוזר ואם מת קנה כדין מתנת ש"מ כדמוכה במשנה בפרק מי שמת דף קמו: דמוקמינן ליה התם בדף קנא: דאירי בקנו מיני' ולא נכתב הקנין בתוך השטר

(ii) ולשמואל קנין שאינו כתוב בשטר לא קנה אפילו כשמת דומיא לקנין הכתוב בשטר – וכן משמע בפרק מי שמת – דפריך התם אהא דקאמר שמואל דאין שטר לאחר מיתה מההיא דאמר שמואל (במימרא ב') שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים אף על פי שקנו מידו אם עמד חוזר משמע דמיהת אם מת קנה – ומאי קושיא התם ודאי קנה לפי שלא נכתב הקנין בשטר אלא ודאי בכל ענין קאמר שמואל דאין שטר לאחר מיתה בין בכתוב בו קנין בין לא כתוב – וכי פריך ממימרא א' דשמואל על מימרא ב' דשמואל הוה מצי למיפרך ליה ממתני' דהתם אלא דניחא ליה למיפרך דשמואל אדשמואל – ואיכא לשנויי מתניתין במיפה את כחו דכתב וקנינא מיניה מוסף על מתנתא דא דמודה שמואל דקנה כשמת כיון שמוכיח שהקנין ליפוי כח בא והכי מוקמינן התם מילתיה דמימרא ב' דשמואל גופיה

(iii) והיכא דעשה קנין ולא כתב שטר כל עיקר מתנתו מתנה

(ב) שיטת רבינו שמואל (רשב"ם) ורבינו יצחק בן אברהם

שיטת רשב"ם וריב"א			
3	2	1	
עשה קנין ולית שטר כל עיקר	עשה קנין ויש שטר ברם לא כתוב בו קנין	מתנת ש"מ שכתוב קנין בשטר	
מתנתו מתנה ואם עמד אינו חוזר	מתנתו מתנה ואם עמד אינו חוזר	מתנתו מתנה ואם עמד אינו חוזר	רב
אין מתנתו מתנה שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר דסתם קנין לכתיבה עומד ואין שטר לאחר מיתה	אין מתנתו מתנה שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה	אין מתנתו מתנה שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה	שמואל מימרא א'
	מתנתו מתנה ואם עמד חוזר במיפה כחו דלית לאוקמה בחזקה כמבואר בחלק ב'		שמואל מימרא ב'
	מתנתו מתנת ש"מ ואם עמד חוזר דאיירי בקנין חזקה		משנה

(i) רב אמר למילתי דאם עמד אינו חוזר אפילו לא נכתב הקנין בתוך השטר

(ii) ואין שטר לאחר מיתה דקאמר שמואל אפילו אין כאן שטר כלל דמשום דסתם קנין לכתיבה עומד יש לחוש שמא לא רצה שייגמר הקנין אלא בכתיבת השטר ובמסירתו לאחר שמת ליד מקבל מתנה ועקר מיניה כח מתנת שכיב מרע (אשר מתנת שכיב מרע קונה באמירה בעלמא) ואין רוצה שיקנה אלא לאחר מיתה ואז פקע כחו

(iii) ומתני' דאיירי בשלא כתב הקנין בשטר מוקמי בין לרב בין לשמואל דקנו מיניה בחזקה שאינו עומד לכתיבה כמו קנין חליפין ולא הוי לרב כמו מתנת בריא (ולכן אם עמד חוזר) דלא אמר רב דארכבי' אתרי ריכשי דהרי הוא נמי כמתנת בריא אלא בקנין חליפין – ולשמואל בחזקה קניא כדין מתנת שכיב מרע אם מת ולא חוזר

(4) עיין בחלק ב' אשר מימרא ב' דשמואל מוקי לה במיפה כחו

(5) מהרש"א – ולא ניחא להו לפרש לפי רשב"ם וריב"א דמתניתין נמי מוקי לה במיפה כחו כמו לפריב"ם מטעם דמפורש בתוספות בפרק מי שמת וכמבואר שם במהרש"א

סוגיא דמתנת ש"מ חלק ב' תד"ה בא"ד אבל קנו

בא"ד אבל קנו מיניה משמע שפיר חזקה ועוד כו' עכ"ל מיהו משמע נמי חליפין דהא אדשלה ר"א משני הא דקנו מיניה כו' והיינו חליפין כמ"ש התוס' לקמן:

(1) המשך תוספות לשיטת רשב"ם וריב"א – והא דפריך התם מהא דאמר שמואל במימרא ב' שלו אשר שכיב מרע שכתב כל נכסיו אף על פי שקנו מידו אם עמד חוזר אין נראה לו להעמיד בקנין חזקה (ואשר לכן לא אמרינן דלכתיבה עומד) דקנו מידו משמע טפי קנין חליפין שהן מיד ליד אבל "קנו מיניה" (דבמלים אלו משתמשים בגמרא התם בדף קנא: לביאור משנה בדף קמו:) משמע שפיר חזקה ועוד דעיקר מילתיה דשמואל

בין במימרא א' בין במימרא ב' משמע דאתא לאפוקי דלא נימא כרב דארכביה אתרי רכשי וקבענו דרב לא אמר למילתא אלא בחליפין

(2) מהרש"א – מיהו "קנו מיניה" משמע נמי חליפין כמו שיבואר לתוספות בחלק ג' לגבי הא דשלה ר' אלעזר לגולה

סוגיא דמתנת ש"מ חלק ג' בא"ד אבל קנו

בא"ד והשתא נמי א"ש הא דקשיא כו' דאי בקנין קאמר משום דלכתיבה עומד לא ידענא כו' כ"ש בכתבו כו' עכ"ל ר"ל כיון דאי בקנין לחוד בלא שטר קאמר דלא ידענא כו' לפי' רשב"ם כ"ש בכתבו ותנו כו' דהיינו בכתיבה לחוד בלא קנין שלא יקנה אבל לפירוש ריב"ם לא א"ש דכיון דקנין בלא שטר לא מיגרע כח מתנת שכ"מ נימא נמי דכתבו ותנו בלחוד בלא קנין אינו מגרע כח מתנת שכ"מ ומאי פריך מיניה ודברי מהרש"ל בזה אינן מבוררין לי ודו"ק:

(1) המשך דגמרא בבבא בתרא דף קנב. – ורמי דרב אדרב ודשמואל אדשמואל דשלה ר' אלעזר לגולה משום רבינו (רב) שכיב מרע שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת אין כותבין ונותנין לאחר שמת שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכתא כותבין ונותנין – קשיא דרב אדרב דלכאורה שלה ר' אלעזר דרב אית לי' דאין כותבין ונותנין מחמת דאין שטר לאחר מיתה וסותר הא דאמר רב לעיל דארכבי' אתרי ריכשי – וקשיא דשמואל אדשמואל דאמר כותבין ונותנין (יבואר במהרש"א בסמוך לתוספות) והיינו דלא כמימרא א' דשמואל

(2) תוספות כמבואר במהרש"א – לפירוש רשב"ם דבקנין לחוד בלא שטר קאמר שמואל במימרא א' דלא קנה שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר כ"ש בכתבו ותנו כו' דהיינו בכתיבה לחוד בלא קנין שלא יקנה ומוכן דפריך להא דשלה ר' אלעזר לשמואל דכותבין ונותנין – אבל לפירוש ריב"ם לא אתא שפיר דכיון דקנין בלא שטר לא מיגרע כח מתנת שכ"מ נימא נמי דכתיבה לחוד בלא קנין אינו מגרע כח מתנת שכ"מ ומאי פריך מיניה

(3) המשך דגמרא – תירוץ לסתירה דרב אדרב הא (דארכבי' אתרי רכשי) "דקנו מיניה" (רשב"ם) – שכתב בה קנין וכיון דאקני בקנין לייפות כחו הוא דאמר כתבו כדביארנו בחלק א') הא דלא קנו מיניה

(4) קבענו בחלק א' לשיטת רשב"ם וריב"א דרב לא אמר ארכבי' אתרי ריכשי אלא בקנין חליפין – ובזה מבואר הא דכתב מהרש"א בחלק ב' אשר קנו מיני' משמע נמי קנין חליפין "דהא אדשלה ר"א משני הא דקנו מיניה כו' והיינו חליפין"

סוגיא דמתנת ש"מ חלק ד' תד"ה ואין שטר

בד"ה ואין שטר כו' פירוש ואין קנין לאחר מיתה כדפי' לעיל ויש לגמגם על הלשון דלאחר כו' עכ"ל נראה דר"ל לפי פי' רשב"ם דבקנין חליפין לחוד בלא שטר נמי קאמרינן הכי והיינו משום דאין קנין לאחר מיתה ולכך מגמגם בזה הלשון דלאחר מיתה דבקנין חליפין בכה"ג לאחר שלשים בחיי המקנה נמי אינו קנין כיון דהדר סודר למריה וע"ש:

1) לשון תוספות ד"ה אין שטר לאחר מיתה (יבואר במהרש"א בסמוך) – פ"י ואין קנין לאחר מיתה כדפרשינן לעיל ויש לגמגם על הלשון דלאחר מיתה דמשמע אם הקנה לו לאחר ל' יום קנה אם הוא חי בקנין סודר דהשתא ובהאשה רבה וכן בהאשה שנפלו לא משמע הכי

2) ביאור מהרש"א

א) ניהדר ללשון תוספות בחלק א' לשיטת רשב"ם "ואין שטר לאחר מיתה דקאמר שמואל אפילו אין כאן שטר כלל משום דסתם קנין לכתובה עומד יש לחוש שמא לא רצה שייגמר הקנין אלא בכתובת השטר ובמסירתו לאחר מיתה ליד מקבל מתנה ואז פקע כחז"ל

ב) ובזה מבואר דנקטי תוספות דהגם דמנמק שמואל אשר טעמי' דשמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה – מכל מקום עיקר כוונת שמואל היינו שמא לא רצה שייגמר הקנין אלא לאחר מיתה ואין קנין לאחר מיתה

ג) השתא לשיטת רשב"ם אשר שמואל מילף אשר בקנין חליפין לחוד בלא שטר נמי קאמרינן שמא לא רצה שייגמר הקנין אלא בשטר ואין קנין לאחר מיתה תיקשי דאפילו בחיי נותן אין קנין חליפין מהני לאחר זמן (כגון לאחר ל' יום) כיון דהדר סודר למרי' – שים לב דלריב"ם לא קשה מידי דלדידי' לא אמר שמואל דאין קנין לאחר מיתה אלא בדכתב נמי שטר ובכה"ג יכול להיות דמיתה בחיי נותן קנה מכח השטר הגם דהדר סודר למרי'

סוגיא דמתנת ש"מ חלק ה' תוספות ד"ה שאם אמר

בד"ה שאם אמר כו' והשתא משמע ליה דרב אזיל בתר אומדנא כו' הל"ל הרי היא כמתנת בריא לבד כו' עכ"ל דלא ניחא להו לפרש כנראה מפ"י רש"י דלא ליהוי נמי כמתנת בריא אלא משום אומדנא דהא כיון דעשה מעשה וקנה בחליפין הרי ודאי גלי דעתיה דנתכוין למתנת בריא בלאו אומדנא אבל ממאי דהוי כמתנת שכ"מ היינו משום אומדנא דאף על גב דכתוב בשטר כדקציר כו' לאו הוכחה דנתכוין נמי למתנת שכ"מ דאימא דהכי הוה מעשה כו' אי לאו משום אומדנא וק"ל:

1) תחלת סוגיא דגמרא כמבואר ברש"י – שמעינן ממילתי' דרב אשר רב בתר אומדנא אזיל דהרי אומד דעתו של זה דלארכביה אתרי רכשי עבד (בין במתנת שכיב מרע בין במתנת בריא) ואף על פי שלא פירש

2) תוספות (יבואר במהרש"א בסמוך) – השתא משמע ליה דרב דאמר ארכביה אתרי רכשי אזיל בתר אומדנא מדקאמר הרי היא כמתנת ש"מ דאי לא אזיל הל"ל הרי היא כמתנת בריא לבד אף על גב דכתוב בשטר כדקציר ורמי על ערסיה היינו משום דהכי הוה מעשה ולא משום דליבעי הנותן שתהא מתנת ש"מ ומדקאמר הרי היא כמתנת ש"מ אלמא אזיל בתר אומדנא

3) מהרש"א – דלא ניחא להו לפרש כנראה מפ"י רש"י דלא ליהוי נמי כמתנת בריא אלא משום אומדנא – דהא כיון דעשה מעשה וקנה בחליפין הרי ודאי גלי דעתיה דנתכוין למתנת בריא בלאו אומדנא – אבל ממאי דהוי כמתנת שכ"מ היינו משום אומדנא דאף על גב דכתוב בשטר כדקציר כו' לאו הוכחה דנתכוין נמי למתנת שכיב מרע דאימא דהכי הוה מעשה

סוגיא דמתנת ש"מ חלק ו' תוספות בא"ד ואף על גב

בא"ד ואף על גב דשמואל נמי אזיל בתר אומדנא כו' דהא בסמוך כו' עכ"ל ר"ל אף על גב דא"נ דסבר נמי במתנת שכ"מ כשמואל מצי סבר דאזיל בתר אומדנא כדלקמן דפסיק שמואל כר"א אלא לאו לאפוקי משמואל קאתי אלא דמוכח מהך דרב מיהת אזיל בתר אומדנא ועי"ל כו' דאפילו להוציא ממון כו' ושפיר קאמר לאפוקי משמואל דלית ליה אומדנא להוציא ולרווחא דמלתא קאמר דרב אפילו להוציא ממון קאמר דמילתיה דראב"ע לאו להוציא ממון הוא וק"ל:

(1) משנה דידן – בעל שכתב תוספת כתובה לארוסתו ומת לפני נשואין – לר' אלעזר בן עזרי' ההיא ארוסה לא גובה לתוספת מיתמי בעל דאזלינן בתר אומדנא אשר בעל לא כיוון לתת לה תוספת אלא מן הנשואין – לרבנן גובה תוספת מן יתמי בעל דלא אזלינן בתר אומדנא אפילו להחזיק ממון בידי יתמי בעל

(2) גמרא

(א) רב אית לי' כרבנן דלא אזלי בתר אומדנא – ובסוף סוגיין מסיק שמואל דהלכה כר' אלעזר בן עזרי' דאזיל בתר אומדנא

(ב) קשיא כמבואר ברש"י – הרי רב בתר אומדנא אזיל בהך דמתנת שכיב מרע

(3) תוספות כמבואר במהרש"א

(א) קשיא – אמאי מדייקי בגמרא דמהך דמתנת שכיב מרע מוכח אשר דיקא רב בתר אומדנא אזיל – הרי אף שמואל במתנת שכיב מרע מצי סבר דאזלינן בתר אומדנא והא ראי' דשמואל גופי' אית ליה דהלכה כר' אלעזר בן עזרי'

(ב) תירוץ א' – בקושטא לא כיוונה גמרא אלא למידק דרב בתר אומדנא אזיל ולהקשות דמשום הכי הוה לי' לרב ללכת בשיטת ר' אלעזר בן עזרי' ולא כיוונה גמרא למידק כלום לשיטת שמואל

(ג) "ועוד יש לומר" – לשמואל לא נודע לן אלא דאזיל בתר אומדנא להחזיק תוספת כתובה בידי יתמי – ואתיא גמרא למידק מן הך דשכיב מרע אשר רב בתר אומדנא אזיל אפילו להוציא ממון

(4) מהרש"א – ר' אלעזר בן עזרי' בתר אומדנא אזיל להחזיק ממון ולכן כדי להקשות אשר רב אף הוא הוה לי' למיזל בשיטת ר' אלעזר בן עזרי' לא איצטריך לן להוכיח אלא דרב בתר אומדנא אזיל מיהת להחזיק ממון – ולרווחא דמילתא מדייקי דרב אזיל בתר אומדנא אפילו להוציא ממון

דף נו.

תוספות ד"ה כששוברתה מתוכה

[דף נו עמוד א'] בד"ה כששוברתה מתוכה ואם תאמר ולר"י דאמר הטוען כו' היא תטמין כו' עכ"ל ובפשיטות יש לדקדק בזה לר"י דאמר הטוען אחר מעשה ב"ד לא אמר כלום כל

אשה תטמין כתובתה ומפקא עידי הינומא ואח"כ מפקא הכתובה ותגבה שנית וכה"ג פרכינן בר"פ האשה שנתארמלה וי"ל וע"ש בתוס' ובחידושינו שם וק"ל:

תד"ה הרי זו מקודשת

בד"ה הרי זו מקודשת כו' אבל קשה דלענין נזקין ופדיון הבן נימא שלא כו' עכ"ל כצ"ל:

דף נו:

תוספות בא"ד והא דמפרש התם

[דף נו עמוד ב] בא"ד והא דמפרש התם בגמרא הכא מי מחל לרווחא כו' עכ"ל לר' יהודה משני התם הכי אלא כיון דלר' מאיר נמי לא הוה מתנה על מה שכתוב בתורה כמ"ש התוס' דאין יכול לומר פלוני יירש כו' מהאי טעמא נמי ניחא לר"י ולא איצטריך ליה למימר האי טעמא דהכא מי מחל לר"י אלא לרווחא דמלתא ודו"ק:

תוספות ד"ה מילתא דשכיחא

גמ' מילתא דשכיחא עבדו בה רבנן חיזוק כו' מכאן יש להשיב על דברי התוס' דס"פ נערה בד"ה רצה אינו כו' דלעיל מסקינן תקנו מצוי למצוי דמשמע דפירות ופרקון מצוין יותר מכתובה וקבורה לפי שאלו אינן אלא פ"א כו' דהכא מסיק בהיפך דכתובה מקרי שכיח טפי מפירות ודו"ק:

תוספות ד"ה ושמעינן מינה

תוס' בד"ה ושמעינן כו' כיון דאיכא מאן דאמר דלא עשו כו' אף על גב דר"י מודה בכתובה כו' כי היכי דקתני עונה כו' עכ"ל דלמאי דמסיק דכתובה דאורייתא ניחא דלא תקשי דלתני נמי כתובה דכיון דתני הני דתנאו בטל משום דמתנה על מה שכתוב בתורה ה"ה כתובה דהוי נמי דאורייתא אבל אי הוה כתובה דרבנן לא ה"ל למשמט מלמתני נמי כתובה כיון דאיכא למטעי למימר כמאן דאמר דלא עשו חכמים חיזוק כו' ודו"ק:

(1) משנה בדף נד: – ר' יהודה אומר אם רצה כותב לכתולה שטר של מאתים והיא כותבת התקבלתי ממך מנה ולא למנה מנה והיא כותבת התקבלתי ממך חמשים וזו – ר' מאיר אומר כל הפוחת לכתולה ממאתים ולא למנה ממנה הרי זו בעילת זנות

(2) גמרא בדף נו. – טעמא דכתבה ליה אבל על פה לא – אמאי דבר שבממון הוא ושמעינן ליה לר' יהודה דאמר דבר שבממון תנאו קיים דתניא האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה הרי זו מקודשת ותנאו בטל דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר בדבר שבממון תנאו קיים – קסבר ר' יהודה כתובה דרבנן וחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה

(3) המשך דגמרא בדף נו: – ר' מאיר אומר כל הפוחת וכו' – כל הפוחת אפ"ל בתנאה אלמא קסבר תנאו בטל ואית לה (מאתים בכתובתה) וכיון דאמר לה לית ליה לא אלא מנה לא סמכא דעתה והויא לה בעילתו בעילת זנות – והא שמעינן ליה לר' מאיר דאמר כל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל הא בדרבנן תנאו קיים – קסבר ר' מאיר כתובה דאורייתא

(4) תוספות – ואם תאמר מנא ליה למידק לר' מאיר הא בדרבנן תנאו קיים דלמא כל שכן דבדרבנן דעבוד חיזוק טפי ותנאו בטל כמו לר' יהודה וי"ל דדייק דמוכרח דר' מאיר ס"ל דתנאו קיים דאלו הוי ס"ל דתנאו בטל הוי לה למשנה למיתני לר' מאיר על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה וכתובה תנאו בטל

(5) מהרש"א – למאי דמסיק לר' מאיר דכתובה דאורייתא לא תקשי דלתני נמי כתובה דכיון דתני הני דתנאו בטל משום דמתנה על מה שכתוב בתורה ה"ה כתובה דהוי נמי דאורייתא אבל אי הוה כתובה דרבנן לא ה"ל למשמט מלמתי נמי כתובה כיון דאיכא למטעי למימר כמאן דאמר דלא עשו חכמים חיזוק לדבריהם אפילו כשל תורה

סוגיא דעושין כתובה מטלטלין חלק א' תד"ה אין עושין

בד"ה אין עושין כו' אם יאבדו או יזולו עכ"ל אם יאבדו לת"ק או יזולו לר"י וק"ל:

(1) ברייתא כמבואר בגמרא – לתנא קמא אין עושין כתובת אשה מטלטלין מפני תיקון העולם במה דברים אמורים בשלא קבל עליו אחריות אבל קבל עליו אחריות עושין – ר' יוסי אומר כי קיבל עליו אחריות אמאי עושין והלא אין קצובין ונמצא דפוחתי

(2) תוספות – והא דאמרינן בפ"ק אמר להו אתפסוה מטלטלי איירי כשקבל עליו אחריות אם יאבדו או יזולו

(3) מהרש"א – רצונם לומר – אם יאבדו לת"ק – אם יאבדו או יזולו לר' יוסי

סוגיא דעושין כתובה מטלטלין חלק ב' תד"ה אבל קבל

בד"ה אבל קבל כו' שמא יאמר לה טלי כתובתיך כו' דדוקא בלא קבל עליו אחריות איכא כו' עכ"ל וק"ק לפי זה למה לי הכא טעמא דתיקון עולם דשמא יאבדו בלא קבל עליו אחריות הא איכא טעמא אחרינא דשמא יאמר לה טלי (מעשה ידיך) [כתובתיך] ויש ליישב ודו"ק:

(1) גמרא – אין עושין כתובה מטלטלין כשלא קבל הבעל עליו אחריות מפני תיקון העולם אם יאבדו – אבל כשקבל עליו אחריות עושין כתובה מטלטלין

(2) תוספות – וליכא למיחש שמא יאמר לה טלי כתובתיך וצאי דדוקא בדלא קיבל עליו אחריות איכא למיחש להכי הואיל ואינו יכול ליהנות מן המטלטלין לעשות בהן סחורה ולהשתכר בהן שהאשה לא תתן לו הואיל ואין אחריות עליו – אבל היכא דכתב לה כל נכסי אחראין וערבאין יכול לייחד ואין לחוש שיאמר לה טלי כתובתיך וצאי כיון שיכול ליהנות מהן מחמת שלא תקפיד האשה אם יעשה בהן שום סחורה

(3) מהרש"א – לפי זה למה לי הכא טעמא דתיקון עולם דשמא יאבדו בשלא קבל עליו אחריות – הא איכא טעמא אחרינא דשמא יאמר לה טלי כתובתיך

דף נז.

רש"י ד"ה אמר רב פפא

[דף נז עמוד א'] בפרש"י בד"ה אמר רב פפא וכו' ורב דימי ורבין נפלגו בדרי' יהושע כו' עכ"ל בדרי' יוחנן ודאי דנמי פליגי כיון דר"י ור' יוחנן לא פליגי אלא דלא מפורש פלוגתייהו בדרי' יוחנן כמו בדרי' יהושע דאפשר לר' יוחנן בין לרב דימי ובין לרבין בכל גוונא מחלוקת ודו"ק:

(1) גמרא – עיין בטבלאות דלהלן – משמעות של "מחילה" "תחלה" "סוף" ו"מחלוקת תנאים" אינן מעניינו בפיסקא זו

טבלא א' – רב דימי		
סוף	תחלה	
לכ"ע אינו מוחלת	מחלוקת תנאים	ר' יהושע בן לוי
מחלוקת תנאים	מחלוקת תנאים	ר' יוחנן

טבלא ב' – רבין		
סוף	תחלה	
מחלוקת תנאים	לכ"ע מוחלת	ר' יהושע בן לוי
מחלוקת תנאים	מחלוקת תנאים	ר' יוחנן

טבלא ג' – רב דימי לפי הבנת ר' אבהו			
סוף חופה דהיינו "סוף" לריב"ל	סוף חופה דהיינו "סוף" לר' יוחנן וגם תחלת ביאה	תחלת חופה דהיינו "תחלה" בין לריב"ל ובין לר"י	
לכ"ע אינו מוחלת	מחלוקת תנאים	מחלוקת תנאים	ר' יהושע בן לוי
לכ"ע אינו מוחלת	מחלוקת תנאים	מחלוקת תנאים	ר' יוחנן

טבלא ד' – רבין לפי הבנת ר' אבהו			
סוף ביאה דהיינו "סוף" לר"י	סוף חופה דהיינו "סוף" לריב"ל וגם תחלת ביאה דהיינו "תחלה" לר' יוחנן	תחלת חופה דהיינו "תחלה" לריב"ל	
מחלוקת תנאים	מחלוקת תנאים	לכ"ע מוחלת	ר' יהושע בן לוי
מחלוקת תנאים	מחלוקת תנאים	לכ"ע מוחלת	ר' יוחנן

(2) רש"י (יבואר במהרש"א בסמוך) – נמצא לר' אבהו דר' יוחנן וריב"ל לא פליגי אלא דרבין ורב דימי פליגי בשיטת ר' יהושע בן לוי

(3) מהרש"א

(א) קשיא – כיון דבין לר' אבהו לרב דימי (בטבלא ג') בין לר' אבהו לרבין (בטבלא ד') לא פליגי ר' יהושע בן לוי ור' יוחנן – מובן מאליו דכיון דלר' אבהו פליגי רב דימי ורבין בשיטת ר' יהושע בן לוי (דהרי שיטת ר' יהושע בן לוי בטבלא ג' לרב דימי שונה משיטתו בטבלא ד' לרבין) פליגי נמי בשיטת ר' יוחנן (כמבואר לר' יוחנן בטבלא ג' וטבלא ד')

(ב) תירוץ

(i) רש"י רצונו לומר דמדברי ר' יוחנן בטבלא א' לרב דימי ובטבלא ב' לרבין (דהיינו דאיכא מחלוקת תנאים בין בתחלה בין בסוף בין לרב דימי בין לרבין) לא מפורש דפליגי רב דימי ורבין בדברי ר' יוחנן בשום גווי – מה שאין כן לר' יהושע בן לוי דכבר נודע לן מן טבלא א' וטבלא ב' דפליגי רב דימי ורבין בדבריו

תוספות ד"ה שתיים ושלש

תוס' בד"ה שתיים ושלש כו' אין לדקדק כאן השתא שלש מותר כו' עכ"ל ולא שייך בכה"ג בבבא א' דלא זו אף זו קתני כמ"ש התוס' ביומא וק"ל:

דף נז:

תוספות ד"ה בגרה יום

[דף נז עמוד ב] בד"ה בגרה יום כו' דאסור לקדש את בתו קטנה ואין פוסקין נמי כו' עכ"ל
הא דאסור לקדש בתו קטנה הכי אמרינן בר"פ האיש מקדש אבל מההיא דאין פוסקין נמי
על הקטנה להשיאה דאמרינן הכא אין ראייה לכאורה דאימא פוסקין ומקדשין אותה כשהיא
קטנה להשיאה כשהיא גדולה לאחר י"ב בנערותה קודם בגרות ויש ליישב ודו"ק:

(1) גמרא – ר' אבא בר לוי אומר דאין פוסקין על הקטנה להשיאה כשהיא קטנה אבל פוסקין על הקטנה להשיאה כשהיא גדולה

(2) תוספות – אסר ליה לאיניש לקדש את בתו קטנה

(א) הוכחה א' – כן איתא בהדיא במסכת קידושין

(ב) הוכחה ב' – לכאורה כיוון ר' אבא בר לוי במילתיה למימר דאין פוסקין על הקטנה לקדשה או להשיאה כשהיא קטנה אבל פוסקין על הקטנה לקדשה ולהשיאה כשהיא גדולה לפני שבגרה

(3) מהרש"א – מהך דר' אבא בר לוי לא מוכח כלום דיכול להיות דרצונו לומר בקידושי קטנה אין פוסקין להשיאה בעודה קטנה אבל בקידושי קטנה פוסקין להשיאה כשהיא גדולה לפני שבגרה

סוגיא דתבעוה חלק א' תד"ה מאי לאו

בד"ה מאי לאו כו' דאז לא הוי בגר כתבועה ור"ת מפרש דסתם האי כו' עכ"ל נראה מדבריהם האי דקאמר כתבועה דבתולה היינו גבי בגרה יום א' ונתקדשה כו' דנותנין לה י"ב חדש משעה שבגרה וכ"ה ברא"ש אבל מפרש"י נראה דנותנין לה י"ב חדש משעת אירוסין כמ"ש מהרש"ל ודו"ק:

- (1) משנה – נותנין לכתולה שנים עשר חודש מיום שתבעה הבעל לאחר שקידשה לפרנס את עצמה
- (2) גמרא – רב הונא – בגרה יום אחד ונתקדשה נותנין לה שלשים יום
- (3) רש"י – הני שלשים יום דרב הונא מתחילין משעת אירוסין
- (4) תוספות ד"ה בגרה – דוקא בבגרה ואח"כ נתקדשה קאמר רב הונא דאין לה אלא ל' יום – אבל בנתקדשה קודם בגרות אין בגר מן הענין ויש לה י"ב חודש מיום שתבעה הבעל לאחר שקידשה כדין בתולה שנתקדשה
- (5) המשך דגמרא – קשיא לרב הונא מברייתא דקתני "בגרה הרי היא כתבועה" דהיינו דבגר גופי' חשיב כאלו תבע לה בעלה – מאי לאו כתבועה דבתולה – דכמו דלכתולה דנותנין לה י"ב חדש מיום שתבעה הבעל לאחר שקידשה כן בבגרה דבגר כתבועה חשיבא נותנין לה י"ב חדש מיום שבגרה
- (6) תוספות
- (א) קשיא – לישני דברייתא בנתקדשה ואח"כ בגרה איירי
- (ב) תירוץ א' – "אז" (בגוונא דנתקדשה ואח"כ בגרה) פשיטא לי' דלא הוי בגר כתביעה ודאין בגר מן הענין ודלכן כדאמרן נותנין לה י"ב חדש משעת תביעה ממש כדין אשה שלא בגרה
- (ג) תירוץ דרבינו תם – סתם לישנא דבגרה משמע שנתקדשה בבגר ולא קודם – ויבואר עוד בחלק ב'
- (7) מהרש"א
- (א) תוספות באמרם "אז" כיוונו לפרש דברייתא מילף אשר דיקא אז (בגוונא דנתקדשה ואח"כ בגרה) אין בגר מן הענין – אבל בבגרה ואח"כ נתקדשה בגר מילתא היא והני י"ב חדש מתחילין משעה שבגרה
- (א) והיינו דלא כרש"י שפירש אשר רב הונא אית לי' דבגרה יום אחד נותנין לה ל' יום משעת אירוסין ולכאורה קסבר נמי רש"י דברייתא רצונה לומר אשר י"ב חדש דבגרה נמי מתחילין משעת אירוסין

סוגיא דתבעוה חלק ב' בא"ד ור"ת

בא"ד ור"ת מפרש דסתם האי לישנא דבגרה כו' עכ"ל הוצרך להאי תירוץ לפי סברתו דבגרה כתבועה אפילו נתקדשה קודם בגר כמ"ש בהגהת אשר"י ועיין במהרש"ל:

- (1) מהרש"ל – רבינו תם אית לי' דבנתקדשה קודם בגרות הני י"ב חדש מתחילין בבגר או כתביעה באיזו מהן קודם
- (2) מהרש"א – ובזה מובן בפשיטות הא דלא אזיל ר"ת בדרך תירוץ א' דתוספות בחלק א'

סוגיא דתבעוה חלק ג' תד"ה תיובתא

בד"ה תיובתא כו' דה"ק בוגרת בשלשים יום סגי כו' דמשמע דבוגרת לא סגי לה כו' עכ"ל
ק"ק המקשה דהכא דאכתי לא ידע למימר דתרתני קתני בוגרת וששהתה י"ב כו' תקשי ליה
הך קושיא דמקשה התם דמשמע דבוגרת לא סגי בלא י"ב חדש כו' ודו"ק:

(3) המשך דגמרא כמבואר ברש"י

(א) קתני בברייתא אחרת אשר בוגרת ששהתה שנים עשר חדש חייב בעלה במזונותיה – ותיקשי לרב הונא
דאמר דלבוגרת נותנין דיקא ל' יום

(ב) תירוץ – ברייתא זו ס"ל כרב הונא דלבוגרת נותנין שלשים יום – ותרתני קתני "בוגרת ו(בתולה)
ששהתה שנים עשר חדש"

(ג) מסקנא – רב הונא קאי בתיובתא

(4) משנה בפרק נערה מאורסה – "בוגרת ששהתה י"ב חדש"

(5) גמרא שם – קשיא – הרי בוגרת בל' יום סגי – ומתרצי תרתני קתני בוגרת וששהתה י"ב חדש

(6) תוספות דידן

(א) קשיא – דהכא קאי רב הונא בתיובתא ובפ' נערה המאורסה לכאורה אתיא סתמא דגמרא כוותיה

(ב) תירוץ – לא מקשי התם כלום על סמך דרב הונא דאכן קאי בתיובתא אלא מקשי קושיא אחרת שאינו
מעניננו בפיסקא זו וכדי לתרץ ההיא קושיא אחרת נוקטין דתרתני קתני בוגרת וששהתה י"ב חדש

(7) מהרש"א – המקשה לרב הונא דהכא דאכתי לא ידע למימר דתרתני קתני תקשי ליה קושיא אחרת דהתם

דף נח.

תוספות ד"ה הנהו קלא

[דף נח עמוד א'] בד"ה הנהו קלא כו' דפריך כו' המוציא מחבירו עליו הראיה כו' עכ"ל
פי' לדבריהם אהא דפליגי רב ושמואל במוכר שור לחבירו ונמצא נגחן לרב אזלינן בתר
רובא והוי מקח טעות ושמואל לא אזיל בתר רובא אלא המע"ה ופריך מהך דנמצא גנב או
קוביוסטוס דהגיעו משום דאזלינן בתר רובא וקשה לשמואל דנימא המע"ה וא"כ ע"כ
איירי הא דנמצא גנב כו' בשהלוקח מוחזק ודומיא דהכי איירי הא דלסטים מזויין כו'
דהלוקח מוחזק עדיין ומהרש"ל הגיה דברים בכאן בדברי התוספות לאין צורך כי הדברים
ברורים כמו שכתבנו ודו"ק:

(1) גמרא דידן – המוכר עבד לחבירו ונמצא גנב או קוביוסטוס הגיעו ללוקח ואין המקח בטל דהנהו קלא אית
להו

(2) רש"י – וסבר וקביל

גמרא דידן כמבואר ברש"י	ליסטים מזוין או מוכתב למלכות	הגיעו ללוקח	קלא אית להו וסבר וקביל
------------------------	------------------------------	-------------	------------------------

(3) ברייתא בהמוכר פירות

גמרא דידן	ליסטים מזוין או מוכתב למלכות	הגיעו ללוח	קלא אית להו
רישא דברייתא	גנב או קוביוסטוס	הגיעו ללוקח	סתמן גנבים
סיפא דברייתא	ליסטים מזוין או מוכתב למלכות	אומר למוכר הרי שלך לפניך	

(4) תוספות

(א) רבינו תם הקשה לרש"י דבסיפא דברייתא קתני בהדיא ליסטים מזוין או מוכתב למלכות ואמר לו הלוקח למוכר "הרי שלך לפניך" ולא הגיעו ללוקח

(ב) רבינו אליהו היה מקיים פירוש הקונטרס והי' מפרש דהיכא דקיבל המוכר מעות אמר' דלוקח סבר וקביל כיון דקודם נתינת המעות לא בדק הני מומין דאית להו קלא – והא דאומר לו הרי שלך לפניך מיירי קודם שנתן הלוקח מעות והרי הוא מוחזק

גמרא דידן	ליסטים מזוין או מוכתב למלכות	הגיעו	קלא אית להו	כבר שילם מעות למוכר ולכן לוקח סבר וקביל מדלא בדק לפני ששילם
רישא דברייתא	גנב או קוביוסטוס	הגיעו	סתמן גנבים	
סיפא דברייתא	ליסטים מזוין או מוכתב למלכות	הרי שלך לפניך		הלוקח מוחזק דאכתי לא נתן מעות

(5) המשך תוספות כמבואר במהרש"א

(א) רב ושמואל פליגי במוכר שור לחבירו ונמצא נגחן לרב אזלינן בתר רובא והוי מקח טעות ושמואל לא אזיל בתר רובא אלא המוציא מחבירו עליו הראי' ובפרק המוכר מקשי לשמואל מרישא דברייתא אשר בנמצא גנב או קוביוסטוס דהגיעו משום דאזלינן בתר רובא וקשה לשמואל דנימא המוציא מחבירו עליו הראי' – וכיון דמקשי כן לשמואל מובן דרישא איירי בשהלוקח מוחזק ואכתי לא שילם ואכתי לא בדק

גמרא דידן	ליסטים מזוין או מוכתב למלכות	הגיעו	קלא אית להו	כבר שילם מעות למוכר ולכן לוקח סבר וקביל מדלא בדק לפני ששילם
רישא דברייתא	גנב או קוביוסטוס	הגיעו	סתמן גנבים ואזלינן בתר רובא	מקשי לשמואל מחמת דהלוקח מוחזק ואכתי לא שילם
סיפא דברייתא	ליסטים מזוין או מוכתב למלכות	הרי שלך לפניך		הלוקח מוחזק דאכתי לא נתן מעות

(ב) ומסתבר דדומיא להכי דסיפא דלסטים מזוין נמי איירי בהלוקח מוחזק והיינו טעמא דברייתא בסיפא אומר הלוקח הרי שלך לפניך – מה שאין כן בגמרא דידן דאיירי שכבר שילם וסבר וקביל כסברת רש"י כמבואר ברבינו אליהו

תד"ה השתא בפני

בד"ה השתא בפני כו' ה"ג [לא] זו אף זו קתני לא מיבעיא וכו' אלא אפילו כולם בפני הבעל כו' עכ"ל הקשה מהרש"ל לפי ר"ת לעיל דמדקדק מדקתני ואפילו כולם בפני הבעל חוץ מיום אחד משמע הא כולן בפני הבעל אוכלת כו' מה יעשה ר"ת בסיפא כולן בפני היבם חסר יום א' דליכא למידק הא כולן בפני היבם אוכלת דהא כו' וצ"ל דל"ג הק בבא אחרונה וכן ברי"ף ורא"ש כו' ומש"ה פירשו התוס' לקמן דגרסינן [לא] זו אף זו ואף שבירושלמי שלפנינו כו' עכ"ל ועוד האריך ע"ש ודבריו תמוהים דלפי דבריו מאי קאמר השתא בפני הבעל אמרת לא בפני היבם מבעיא וע"ק דאי ל"ג בבא אחרונה לא איצטריך ליה למימר אתרתי בבי קמייתא דלא זו אף זו קתני דבהדיא קתני בבבא מציעתא אפילו כולן בפני הבעל כו' ולפי הגהתו בירושלמי תקשי נמי הכי שם דלא איצטריך ליה למימר דלא זו אף זו קתני ועוד קשה כיון דלפי פרש"י במתני' בבבא שניה לא זו אף זו קתני ובבבא אחרונה זו ואצ"ל זו קתני ה"ל לבעלי התוס' למימר דל"ג במתני' בבא אחרונה אבל הנראה לקיים כל הספרים בתלמוד ירושלמי ובבלי לפי ר"ת ובסיפא ליכא למידק הא כולן בפני היבם אוכלת דאיכא למימר דמכ"ש הוא דאינה אוכלת א"נ דקושטא הוא דכל י"ב חדש בפני היבם דאוכלת כמו בהגעת זמן די"ב חדש בפני הבעל ולא קתני דהיבם אינו מאכיל אלא קודם י"ב חדש והשתא בבבא קמייתא ומציעתא דקתני בה לשון אפילו ודאי דלא זו אף זו קתני ולא איצטריך ליה לפרושי לא בתלמוד שלנו ולא בירושלמי אלא בתלמוד שלנו פריך אבבא מציעתא ובתרייתא השתא בפני הבעל אמרת לא בפני היבם מבעיא ומשני לפי ר"ת דלא זו אף זו קתני בכולה מתני' לגבי רישא דלפני הבעל ששה חדשים קתני מציעתא דאפילו כולן בפני הבעל חוץ מיום אחד כדקתני בהדיא במתני' וה"נ לגבי דקתני רישא ו' חדשים בפני היבם קתני בסיפא דאפילו כולן בפני היבם חוץ מיום אחד דהכי אמרינן בהדיא בירושלמי דכולן בפני היבם דבסיפא הוה לא זו אף זו לגלויי רישא דו' חדשים לפני היבם ותו לא מידי ודו"ק:

(1) משנה – נותנין לבתולה שנים עשר חודש משתבעה הבעל לפרנס את עצמה – הגיע זמן ולא נישאו אוכלות משלו ואוכלות בתרומה

(2) המשך דמשנה – יבואר להלן

רישא	עשתה ששה חדשים בפני הבעל וששה חדשים בפני היבם	אינה אוכלת בתרומה
מציעתא	ואפילו כולן בפני הבעל חסר יום אחד בפני היבם לאחר שמת הבעל	אינה אוכלת בתרומה אף על גב דאיכא זיקת יבום לאחר מיתת בעל

אינה אוכלת בתרומה	או כולן בפני היבם חסר יום אחד בפני הבעל	סיפא
-------------------	--	------

- (3) גמרא – היבם אינו מאכיל בתרומה מאי טעמא קנין כספו אמר רחמנא והאי קנין דאחיו הוא
- (4) רש"י – (רישא) עשתה ששה חדשים בפני הבעל מהנך שנים עשר חדש הקבועים לה משתבעה הבעל אינה אוכלת בתרומה – (מציעתא) ואפילו כולם בפני הבעל ואחד בפני היבם אינה אוכלת בתרומה אף על גב דרובא בפני הבעל סוף סוף לא נתחייב במזונותיה בחייו – והוא הדין נמי אם נתחייב בחייו לא אכלה משמת דקנין הבעל פקע אלא דאי כולם בפני הבעל הוה אכלה מיהא בחייו
- (5) תוספות – פירש בקונטרס למציעתא דהוא הדין אפילו כולם בפני הבעל לא אוכלת משמת דקנין כספו פקע ליה אלא דאי כולן בפני הבעל הוה אכלה מיהא בחייו – ולר"ת נראה דהך דרשא דדריש בגמרא קנין כספו אמר רחמנא והאי קנין דאחיו הוא אסמכתא בעלמא הוא דמדאורייתא מיכל אכלה והיכא דאכלה בחיי הבעל אוכלת נמי בזיקת היבם מדקתני במציעתא ואפי' כולם בפני הבעל חוץ מיום אחד משמע הא כולן בפני הבעל אוכלת

רישא	עשתה ששה חדשים בפני הבעל וששה חדשים בפני היבם	אינה אוכלת בתרומה
מציעתא	ואפילו כולן בפני הבעל חסר יום אחד בפני היבם לאחר שמת הבעל	אינה אוכלת בתרומה
רש"י ולא זו דמציעתא לבד	אלא הוא הדין כולן בפני בעל	הגם דאוכלת בחיי בעל מ"מ אינה אוכלת משמת דפקע קנינו אפילו היכא דאיכא זיקת יבום
רבינו תם לית לי' הוא הדין אלא מדייקין ממציעתא	הא אם עשתה כולן בפני בעל	אוכלת לאחר שמת בעל כל זמן דאיכא זיקת יבום
סיפא	או כולן בפני היבם חסר יום אחד בפני הבעל	אינה אוכלת בתרומה

(6) מהרש"ל

(א) קשיא – כי היכי דדייק ר"ת ממציעתא אשר אם עשתה כולן בפני בעל אז אוכלת בפני יבם לאחר שמת בעל הוי לי' לר"ת למידק נמי מסיפא אשר אם עשתה כולן בפני יבם אוכלת בפני יבם – וזאת לא יתכן דהרי קבענו במשנה דהיבם אינו מאכיל והני י"ב חדש לא אהני לי'

(ב) תירוץ – רבינו תם אינו גורס לסיפא דמשנה

(7) המשך דגמרא

(א) לפי גרסא דרש"י "השתא בפני הבעל אמרת לא בפני יבם מיבעיא – זו ואין צריך לומר זו קתני

(ב) לפי גרסא דתוספות "השתא בפני הבעל אמרת לא בפני יבם מיבעיא – לא זו אף זו קתני

א) טבלא לביאור שיטות רש"י ותוספות

תירוץ	אמאי מיבעיא לך למימר...	השתא דאמרת ...		
זו (מציעתא בכולן בפני בעל חסר יום אחד דלא אוכלת) ואין צריך לומר זו (סיפא בכולן בפני יבם חסר יום אחד דלא אוכלת)	... בסיפא בכולן בפני היבם חסר יום אחד דלא אוכלת דהרי אנא ידענא דקנין כספו דבעל עדיפא מקנין כספו של יבם	...דבמציעתא בכולן בפני בעל חסר יום אחד דלא אוכלת	רש"י	א'
לא זו (רישא דלא אוכלת בששה חדשים בפני בעל) אף זו (מציעתא דלא אוכלת אפילו בכולן בפני בעל חסר יום אחד)	... ברישא דלא אוכלת בששה חדשים בפני בעל	...דבמציעתא בכולן בפני בעל חסר יום אחד דלא אוכלת	תוספות על פי ירושלמי	ב'

ב) בקיצור

- (i) לרש"י מקשי למה איצטריך לסיפא ומתריצין זו ואין צריך לומר זו קתני
- (ii) לתוספות (מבוסס על ירושלמי) מקשין למה איצטריך לרישא ומתריצין לא זו אף זו קתני
- ג) תוספות איצטריך להו למיזל באופן שורה ב' בטבלא משום דקבענו לתוספות דלא גרסי לסיפא – משא"כ רש"י מצי למיזל באופן שורה א' בטבלא דהרי רש"י גורס לסיפא
- 9) מהרש"א – שלש קושיות לשיטת מהרש"ל
- א) קושיא א' – גמרא באמרה בקושייתה "בפני יבם מיבעיא" מוכרח דגרסי לסיפא דבי' קתני דין יבם דהיינו כולן בפני יבם חסר וכו' – הרי דגורסין לסיפא
- ב) קושיא ב' – לשיטת תוספות דליכא אלא ב' בבי קמייתא (רישא ומציעתא) למה איצטריך לה לגמרא לאשמועינן אשר המשך הני בבי בדרך לא זו אף זו קתני – הרי משנה גופא אשמועינן ככה דבתחלת מציעתא קתני "אפילו"
- ג) קושיא ג'
- (i) למהרש"ל קבענו דתוספות פליגי על רש"י בשני פרטים – לא גרסי לסיפא וגרסי "לא זו אף זו" במקום "זו ואין צריך לומר זו"
- (ii) ותיקשי דלא פירשו בתוספות דפליגי על רש"י אלא לגבי פרט ב' דהיינו דגרסי "לא זו אף זו"
- 10) שיטת מהרש"א אשר בה מתיישבות קושיות מהרש"א למהרש"ל
- א) רבינו תם אכן גרס לסיפא אשר "עשתה בפני היבם חסר יום אחד בפני הבעל אינה אוכלת בתרומה" – ואל תיקשי דהדרא קושיית מהרש"ל לדוכתה דאמאי לא מדייקין מסיפא אשר אם עשתה כולן בפני יבם אוכלת – דמצינן לתרץ קושיא זו בב' אופנים
- (i) אופן א' – מדייקין בהיפך אשר הא כולן בפני יבם (ולא אכלה אפילו יום אחד בפני בעל) ודאי דאינה אוכלת

(ii) אופן ב' – בקושטא מדייקין דאם עשתה כל י"ב חדש בפני היבם דאוכלת כמו בהגעת זמן די"ב חדש בפני הבעל ולא קתני דהיבם אינו מאכיל אלא קודם י"ב חדש

(ב) המשך מרישא למציעתא בפשיטות בדרך לא זו אף זו קתני כדמוכה ממשנה גופה דמיתני "אפילו" ולא להמשך זה נחתי בגמרא בקושיא שלה – אלא בין לרש"י בין לר"ת עוסקת גמרא בהמשך לסיפא דמשנה

(i) לרש"י מבארין אשר המשך מן מציעתא לסיפא הנו בדרך זו ואין צריך לומר זו כדכבר ביארנו לעיל

(ii) לרבינו תם מבארין אשר המשך מן רישא לסיפא הנו בדרך לא זו אף זו דהרי ברישא קתני אשר אינה אוכלת מכח ו' חדשים שעשתה בפני בעל ואשר אינה אוכלת מכח ו' חדשים שעשתה בפני יבם – וכמו דמציעתא אתיא למילף דלא זו דרישא דאינה אוכלת מכח ו' חדשים שעשתה בפני בעל אלא אף זו דמציעתא דאינה אוכלת מכח כולן בפני בעל חסר יום אחד – כמו כן אתיא סיפא למילף דלא זו דרישא דאינה אוכלת מכח ו' חדשים בפני יבם אף זו דסיפא דאינה אוכלת מכח כולן בפני יבם חסר יום אחד

דף נח:

סוגיא דמעלה מזונות חלק א' רש"י ד"ה לעולם במעלה

[דף נח עמוד ב] בפרש"י בד"ה לעולם במעלה כו' וה"ה נמי דמצי לאוקמא כשאין מעלה לה מזונות ומעלה כו' עכ"ל ביאור דבריו דמצי לאוקמא כשאין מעלה לה מזונות ומעלה לה מעה כסף ורב סבר מזונות תחת מותר ומעה תחת מעשה ידיה ורב אדא סבר מזונות תחת מעשה ידיה ומעה תחת מותר והא דקאמר לעיל לרב תקנו מזונות תחת מעשה ידיה היינו תחת מותר מעשה ידיה כדקאמר לקמן לרב אדא אלא משום דאוקי רישא בניזונת לרב להכי אוקי סיפא נמי בניזונת זהו שיטת רש"י אבל התוס' לא ניחא להו פירוש רש"י דא"נ דמוקי לה רישא לרב בניזונת לאו במעלה לה מזונות איירי דא"כ אמאי עושה ואוכלת אלא בניזונת שחפץ לזונה והיא אינה רוצה והיינו דאינו מעלה לה מזונות ולא מעה כסף כמ"ש התוספות לקמן בהדיא לרב ולא מוקי הכא בכה"ג דמעלה לה מזונות ולא מעה כסף אלא לרב אדא ודו"ק:

(1) משנה

(א) רישא – המקדיש מעשה ידי אשתו הרי זו עושה ואוכלת מעשה ידי דאין מעשה ידי קדוש על פיו

(ב) סיפא – הקדיש את המותר ר' מאיר אומר הקדש ר' יוחנן הסנדלר אומר חולין

(2) המותר

(א) משמעו מותר מעשה ידי אשתו מה שהיא עושה לו יותר על הראוי שפסקו חכמים

(ב) תקנו חכמים לאשה מזונות ומעה כסף בגלל מעשה ידי' והמותר – ולהלן שקלי וטרי באלו תקנו מזונות תחת מעשה ידי' ומותר תחת מעה כסף – או בהיפך

(3) גמרא כמבואר בתוספות

(א) אמר רב הונא אמר רב יכולה אשה לומר לבעלה איני ניזונת ואיני עושה ואין בעלה מצי לכופה – דתקנו מזונות תחת מעשה ידי'

(ב) לימא מסייע ליה משנתינו דהמקדיש מעשה ידי אשתו הרי היא עושה ואוכלת – מאי לאו בניזונת (דהיינו שיש לו נכסים והוא חפץ לזונה והיא אינה רוצה ודהיינו טעמא דאין מעשה ידיה ברשותו להקדיש מפני דמשנה ס"ל כשיטת רב הונא דלא מצי לכופה) – ומשני דלא מסייע לי' מטעם שאין מענינו בפיסקא זו

(4) המשך דגמרא

(א) המותר ר' מאיר אומר הקדש – אימת קדוש רב אדא בר אהבה אומר מותר מחיים קדוש דברשותו דמקדיש הן – ורב ושמואל אמרי תרוייהו דמותר אינו קדוש מחיים דלאו ברשותו דמקדיש הן ולא קמ"ל ר' מאיר אלא דהקדש חל כשמתה ויירשנה דלא אמרינן דאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם

(ב) ומסיק רב פפא כמבואר במהרש"א אליבא דרש"י

(i) דמשנה איירי במעלה לה מזונות ואינו מעלה לה מעה כסף בין לרב ושמואל בין לרב אדא

(ii) רב ושמואל סברי דתקנו מזונות תחת מעשה ידיה ומעה כסף תחת מותר וכיון דלא קא יהיב לה מעה כסף מותר דידה הוי ואינו קדוש מחיים

(iii) ורב אדא סבר דתקנו מזונות תחת מותר ומעה כסף תחת מעשה ידיה וכיון דקא יהיב לה מזוני מותר דידה הוי וקדוש מחיים

(5) רש"י

(א) קשיא – למה לא אוקמא רב פפא לפלוגתא ככה

(i) דמשנה איירי כשאין מעלה לה מזונות ומעלה לה מעה כסף בין לרב ושמואל בין לרב אדא

(ii) רב ושמואל סברי דתקנו מעה כסף תחת מעשה ידיה ומזוני תחת מותר וכיון דלא קא יהיב לה מזוני מותר דידה הוי ואינו קדוש מחיים

(iii) ורב אדא סבר דתקנו מזונות תחת מעשה ידי' ומעה כסף תחת מותר וכיון דקא יהיב לה מעה כסף דידה הוי וקדוש מחיים והא דקאמר לעיל לרב תקנו מזונות תחת מעשה ידיה היינו תחת מותר מעשה ידיה כדקאמר לקמן לרב אדא

(ב) תירוץ – קבענו לעיל אשר לרב הונא אמר רב אוקמינן לרישא (לגבי מעשה ידי') בניזונת (דלכאורה היינו הך דמעלה לה מזונות) ולהכי נוקטין דמשנה כולה גם בסיפא איירי במעלה לה מזונות

(6) תוספות כמבואר במהרש"א

(א) אף לדרך רש"י יוצא אשר רישא וסיפא אינן מתאימות דהגם דקבענו לעיל דמוקי לה רישא לרב בניזנות אין להשתמש ברישא במלה **במעלה** לה מזונות דמשמעו דאכן יהיב לה מזונות דא"כ אמאי אוכלת מה שהיא עושה

(ב) ולהלן בחלק ג' נבאר דתוספות נוקטין דמוכרח לרב ושמואל דאף לא מעלה לה מעה כסף

(ג) ולכן מוכרח כדפירשנו דאיירי **בניזנות** שחפץ לזונה והיא אינה רוצה והיינו דלרב ושמואל אינו מעלה לה לא מזונות ולא מעה כסף

(ד) ולכן מסקי תוספות ככה

(i) רב ושמואל

(1) אוקי בין לרישא בין לסיפא בדאינו מעלה לא מזונות ולא מעה כסף מחמת דהיא אינה רוצה והוא אינו יכול לכופה בין למעשה ידי' בין למותר

(2) ולכן ברישא ברשות דידה "ניזנות" ברישא משמעו שהוא רוצה לזונה והיא אינה רוצה וכיון דאינו יכול לכופה ברשות דידה הוה ועושה ואוכלת – וכן נמי בסיפא לגבי מותר דידה הוה ואינו קדוש אלא לאחר מיתה

(ii) רב אדא

(1) מוקי לה למשנה במעלה לה מזונות ולא מעה כסף ודתקנו מזונות תחת מותר ומעה כסף תחת מעשה ידיה – ושלא כרב הונא אמר רב מצי לכופה בין למעשה ידי' בין למותר

(2) ברישא עושה ואוכלת דהגם דמצי לכופה מ"מ אין מעלה לה מעה או משום דאין לו או משום דלא רוצה לתת לה מעה כסף – ובסיפא מעלה לה מזונות (במובן דיש לו ורוצה ומצי לכופה) ולכן מותר דידי' הוה וקדוש מחיים

אוקימתא דרב פפא לשיטת תוספות	
רב ושמואל	ברישא תקנו מזונות תחת מעשה ידי' והגם "דניזנות" במובן דרוצה לזונה מכל מקום לא "מעלה לה" מזונות מחמת דהיא אינה רוצה ולרב הונא אמר רב אינו יכול לכופה ולכן מעשה ידי' שלה ובסיפא תקנו מעה כסף תחת מותר וגם כן לא "מעלה לה" מעה כסף מחמת דאינו יכול לכופה – ולכן מותר דידה הוה ואינו קדוש אלא לאחר מיתה
רב אדא	תקנו מעה תחת מעשה ידי' ודהגם דלית לי' הא דרב הונא אמר רב ולכן יכול לכופה מכל מקום לא "מעלה לה" או משום דאינו רוצה או דאין לו ולכן מעשה ידי' שלה ובסיפא תקנו מזונות תחת מותר ומעלה לה מזוני דיש לו ורוצה ומצי לכופה (דרב אדא לית לי' דרב הונא אמר רב) ולכן מותר דידי' הוה וקדוש מחיים

סוגיא דמעלה מזונות חלק ב' תוס' בד"ה מתוך שיכול לכופה

תוס' בד"ה מתוך שיכול לכופה כו' ומתני' כו' מוקי לה כרב אדא כו' עכ"ל דע"כ כיון דס"ל שיכול לכופה למעשה ידיה ולמותר הא דמותר קדוש לר' מאיר היינו אפילו מחיים כדקאמר רב אדא וא"כ ברישא דקתני עושה ואוכלת מוקי לה נמי כרב אדא כמו שיתבאר לקמן לרב אדא וק"ל:

- (1) ריש לקיש פליג ארב הונא אמר רב ואית ליה דיכול לכופה בין למעשה ידי בין למותר ודהיינו טעמא דר' מאיר אית ליה בסיפא דהמותר קודש – וכיון דסמיך אהאי טעמא מובן דמחיים קדוש
- (2) נבאר להלן אשר לנמק לרישא וסיפא דמשנה לא מסתבר למימר דאין מעלה לה מזונות ומעלה לה מעה אלא דמסתבר בהיפך דמעלה לה מזונות ואין מעלה לה מעה
- (3) ומוכרח לריש לקיש דברישא עושה ואוכלת משום דתקנו לה מעה כסף תחת מעשה ידי ולא מעלה לה מעה או משום דאין לו או משום דאינו רוצה לתת לה מעה כסף – ובסיפא המותר קדוש מחיים משום דתקנו לה מזוני תחת מותר ומעלה לה מזונות דרוצה לתת לה ומצי לכופה – ונמצא דריש לקיש בשיטת רב אדא אזיל כמבואר בתוספות בחלק א'

סוגיא דמעלה מזונות חלק ג' תוספות ד"ה במעלה לה מזונות

בד"ה במעלה לה מזונות כו' לא מצי מוקמי לה במעלה כו' אלא כו' בשאין מעלה כו' עכ"ל ודלא כפרש"י שפי' דלרב ושמואל נמי מוקמי לה במעלה כו' כמ"ש לעיל ואין להקשות לדברי התוס' כיון דלא מוקמינן לה במעלה כו' אלא לרב אדא אמאי לא מוקי לה לרב אדא באין מעלה לה מזונות ומעלה לה מעה וסבר נמי דמזונות תחת מעשה ידיה ומעה תחת מותר די"ל כמ"ש התוס' לרב דדוחקיה לאוקמא בלאחר מיתה משום דאין רגילות שיעלה לה מעה ולא יעלה לה מזונות ומיהו מדלא הקשו כן התוס' בפשיטות לרב אדא אלא לרב נראה דלרב אדא ניחא להו דלא מוקמינן לה בהכי דאם כן במאי פליג רב אדא עליה דרב דהא לרב נמי אי הוה מעלה לה מעה כסף הוה המותר מחיים קדוש ודו"ק:

- (1) ניהדר לאוקימתא דרב פפא לשיטת תוספות כמבואר בחלק א'

אוקימתא דרב פפא לשיטת תוספות	
<p>ברישא תקנו מזונות תחת מעשה ידי' והגם "דניזונת" במובן דרוצה לזונה מכל מקום לא "מעלה לה" מזונות מחמת דהיא אינה רוצה ולרב הונא אמר רב אינו יכול לכופה ולכן מעשה ידי' שלה ובסיפא תקנו מעה כסף תחת מותר וגם כן לא "מעלה לה" מעה כסף מחמת דאינו יכול לכופה – ולכן מותר דידה הוה ואינו קדוש אלא לאחר מיתה</p>	<p>רב ושמואל</p>
<p>תקנו מעה תחת מעשה ידי' ודהגם דלית ליה הא דרב הונא אמר רב ולכן יכול לכופה מכל מקום לא "מעלה לה" או משום דאינו רוצה או דאין לו ולכן מעשה ידי' שלה ובסיפא תקנו מזונות תחת מותר ומעלה לה מזוני דיש לו ורוצה ומצי לכופה (דרב אדא לית ליה דרב הונא אמר רב) ולכן מותר דידי' הוה וקדוש מחיים</p>	<p>רב אדא</p>

- (2) המשך תוספות

(א) קשיא – אין הכי נמי דכמבואר בחלק א' לרב ושמואל ליכא לאוקמה לסיפא במעלה לה מזונות מחמת דרישא ליכא לאוקמא במעלה לה מזונות – אבל אכתי קשה מאי דוחקיה דרב לאוקמא לסיפא בלאחר מיתה לוקמה מחיים וכבטבלא ב' דמיתה מעלה לה מעה כסף לפי ששניהם רוצין ולכן בסיפא מותר דידי' הוה להקדישו אפילו מחיים

טבלא ב' – קושיית תוספות דלוקמא לרב במעלה לה מעה כסף	
רב	ברישא תקנו מזונות תחת מעשה ידי' ואין מעלה מזונות משום דהיא אינה רוצה ואינו יכול לכופה ולכן מעשה ידי' שלה ובסיפא תקנו מעה (ואכן מעלה לה מעה לפי ששניהם רוצין) תחת מותר ולכן מותר דידי' הוה ומחיים קודש

(ב) תירוץ – אין רגילות שיעלה לה מעה כסף ולא יעלה לה מזונות

(3) מהרש"א

(א) קשיא – למה לא הקשו תוספות כעין זה גם לרב אדא דאמאי לא מוקי גמרא למשנה כבטבלא ג' להלן דרב אדא ס"ל כרב ושמואל דתקנו מזונות תחת מעשה ידי' ומעה תחת מותר אלא דלרב אדא (שלא כרב ושמואל) איירי במעלה לה מעה כסף – ועל קושיא זו יכולין היו תוספות נמי לתרץ דאין רגילות שיעלה לה מעה כסף ולא יעלה לה מזונות

טבלא ג' קושיית מהרש"א דלוקמא דלכולי עלמא תקנו מזונות תחת מעשה ידי' ומעה תחת מותר ולרב אדא מעלה לה מעה	
רב	ברישא הגם "דניזונת" במובן דרוצה לזונה מכל מקום לא "מעלה לה" מזונות מחמת דהיא אינה רוצה אינו יכול לכופה ולכן מעשה ידי' שלה ובסיפא תקנו מעה כסף תחת מותר וגם כן לא "מעלה לה" מעה כסף מחמת דאינו יכול לכופה – ולכן מותר דידה הוה ואינו קדוש אלא לאחר מיתה
רב אדא	ברישא הגם דלית לי' הא דרב הונא אמר רב ולכן יכול לכופה מכל מקום לא "מעלה לה" או משום דאינו רוצה או דאין לו ולכן מעשה ידי' שלה ובסיפא מעלה לה מעה כסף ולכן מותר דידי' הוה וקדוש מחיים

(ב) תירוץ – ניחא להו דלא מוקמינן לה בהכי דאם כן במאי פליגי רב אדא עליה דרב דהא לרב נמי אי הוה מעלה לה מעה כסף הוה המותר מחיים קדוש

דף נט.

סוגיא דמעלה מזונות חלק ד' תוספות ד"ה אינו צריך להפר

[דף נט עמוד א] בד"ה אינו צריך להפר במעלה לה כו' ואין לפרש טעם דאין כו' עכ"ל וליכא לאקשוויי דע"כ איירי במעלה לה מזונות ומעה כסף דאי באין מעלה לה מזונות כו' אינו יכול להפר לה ואמאי קאמר א"צ להפר לה די"ל דמ"מ יכול להפר לה עכשיו דשמא יחזור אח"כ ויעלה לה מזונות ומעה כסף ודו"ק:

(1) קבענו בחלק א' לתוספות דרב ושמואל אית להו דתקנו מעה כסף תחת מותר ובסיפא דמשנה לר' מאיר המותר אינו קדוש אלא לאחר מיתה כיון דלא מעלה לה מעה כסף

(2) קבענו גם כן דר' יוחנן הסנדלר פליגי אר' מאיר ואית לי' דהמותר חולין – ומובן אשר אליבא דרב ושמואל קסבר ר' יוחנן הסנדלר דהמותר חולין אפילו לאחר שמתה

(3) המשך דגמרא בדף נט. כמבואר ברש"י

(א) אמר שמואל הלכה כרבי יוחנן הסנדלר

(ב) קשיא

(i) מי אמר שמואל הכי דהלכה כר' יוחנן הסנדלר

(1) הרי לשמואל אמר ר' יוחנן הסנדלר דהמותר חולין אפילו לאחר שמתה וירש את אשתו ומוכרה דטעמי דר' יוחנן הסנדלר היינו משום דאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם בעודה בחיים – ונמצא דשמואל אית לי דהלכה דאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם

(2) ותנן אשה שאמרה מה שאני עושה יהיה קונם לפיך כלומר יהי עליך כהקדש

(א) לתנא קמא אינו צריך להפר שאין בה כח להקדישו לפי שהוא שלו

(ב) ר' עקיבא אומר יפר שמא תעדיף עליו יותר ממה שפסקו לה חכמים דמותר זה אינו שלו ויכולה להקדישו – בדף סו. אוקמה בהעדפה על ידי הדחק שדחקה עצמה והעדיפה – ותנא קמא דפליג עלי' אית לי דאפילו העדפה על ידי הדחק שלו היא

(ג) ר' יוחנן בן נורי אומר אף לעיקר מעשה ידיה צריך הפרה שמא יגרשנה ויהא הנדר חל שמשגרשה אינה משועבדת לו למעשה ידיה – וכדי שתהא מותרת לחזור לו יפר עכשיו בעוד שבידו להפר לנדרה

(3) ואמר שמואל הלכה כר' יוחנן בן נורי

(ii) אלמא לכשיגרשנה חל הנדר ומוכרה דס"ל דאדם מקדיש דבר שלא בא לעולם שעדיין לא גירשה

(4) תוספות – משנה דקונם לפיך איירי במעלה לה מזונות ומעה כסף ולכך לתנא קמא אינו צריך להפר שהמותר הכל שלו ואם משום העדפה שעל ידי הדחק גם היא שלו ואין בידה לאסור דברים שאינן שלה – ומפרשי תוספות מטעם שאינו מעניננו דאין לפרש דלעולם איירי בדלא מעלה לה מזונות ומעה כסף והיינו טעמא דתנא קמא דאין צריך להפר משום דאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם

(5) מהרש"א

(א) קשיא – למה לא מפרשי תוספות דע"כ איירי במעלה לה מזונות ומעה כסף דאי לאו הכי במקום למיתני "אינו צריך להפר לה" הי' לו לתנא קמא למיתני "אינו יכול להפר לה" מחמת דמעשה ידי' והמותר אינו ברשותו

(ב) תירוץ – אף אלו אין מעלה לה מזונות יכול להפר עכשיו דשמא יחזור אח"כ ויעלה לה מזונות ומעה כסף ויהיו מעשה ידי' והמותר ברשותו – אבל לא צריך להפר אלו נוקט בעצמו דלא יחזור אח"כ ויעלה לה מזונות ומעה כסף

סוגיא דמעלה מזונות חלק ה' תוספות ד"ה שמא יגרשנה

בד"ה שמא יגרשנה כו' ל"ל למנקט שמא יגרשנה לימא שמא תאמר איני ניזונת כו' עכ"ל אבל מדברי תנא קמא שאמר אינו צריך להפר לה לא תקשי להו לרב ואמאי א"צ להפר ושמא תאמר איני ניזונת כו' די"ל דת"ק לא חייש לשמא תאמר איני ניזונת כו' דה"נ לא חייש לשמא יגרשנה אף על גב דס"ל דאדם מקדיש דבר שלא בא לעולם וק"ל

1) קבענו בחלק ד' דהיינו טעמא דתנא קמא דאין צריך להפר דאיירי בהעלה מזונות ומעה כסף ולכן מעשה ידי' ומותר שלו הן ואין בידה לאסור דבר שאינו שלה – ודהיינו טעמא דר' יוחנן בן נורי דחוששין שמא יגרשנה ושנדרה יחול על מעשה ידי' ומותר דלאחר גירושין וכדי שתהא מותרת לחזור לו יפר עכשיו בעוד שבידו להפר לנדרה

2) קבענו עוד בחלק ד' אשר תנא קמא דמשנה אית לי דאדם מקדיש דבר שלא בא לעולם

3) תוספות ד"ה שמא יגרשנה כו' – ואם תאמר ולרב הונא אמר רב דאמר יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונת ואיני עושה למה לי למנקט שמא יגרשנה לימא שמא תאמר איני ניזונת ואיני עושה וי"ל דהא לא שכיח שתהא אומרת כן

4) מהרש"א

א) קשיא – עדיף הוה להו לתוספות להקשות לרב מדברי תנא קמא שאמר אינו צריך להפר לה ולא חייש שמא תאמר איני ניזונת כו'

ב) תירוץ – לת"ק מוכן דלא חייש לשמא תאמר איני ניזונת כו' דהכי נמי לא חייש לשמא יגרשנה אף על גב דסבירא לי' דאדם מקדיש דבר שלא בא לעולם

סוגיא דמעלה מזונות חלק ו' תוספות ד"ה לשאקחנה

בד"ה לכשאקחנה כו' והכא לא קאמרה לכשאתגרש אין נראה כו' עכ"ל דע"כ לא איירי באמרה בהדיא לכשאתגרש דא"כ אמאי פליג ת"ק דא"צ להפר לה דכיון דאמרה בהדיא לכשאתגרש הא חזינן לה דעיקר נדרה להכי ובודאי דניחוש לשמא תתגרש ודקאמר תלמודא דאמרה לכי מגרשה כו' לאו דוקא דקאמרה בהדיא הכי אלא לר"י (הסנדלר) [בן נורי] אמדינן דעתה לכך לכי מגרשה ודו"ק:

1) ניהדר לחלק ד' דמקשי בגמרא לשמואל דאית לי' דאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם האיך אמר הלכה כרבי יוחנן בן נורי בהך דקונם שאני עושה לפיך דצריך להפר שמא יגרשנה וחל הנדר ולכאורה מוכרח דסבירא לי' דאדם מקדיש דבר שלא בא לעולם שהרי עדיין לא גירשה

2) המשך דגמרא – תירוץ לקושיא לשמואל – אמר רב הונא בריה דרב יהושע באומרת יקדשו ידי לעושיהם לכי מיגרשא וידיים איתנהו בעולם – וכי קאמרה הכי מי מקדש הא משעבדא לי' – דאמרה לכי מיגרשה – ומי איכא מידי דאילו השתא לא קדיש ולקמיה קדיש אמר רבי אלעאי אלמה לא אילו האומר לחבירו שדה זו שאני מוכר לך לכשאקחנה ממך תיקדש מי לא קדשה

3) תוספות (יבואר במהרש"א בסמוך) – לכשאקחנה ממך כו' – ואף על גב דהתם קאמר לכשאקחנה והכא לא קאמרה לכשאתגרש אין נראה לו לחלק

4) מהרש"א – דע"כ לא איירי באמרה בהדיא לכשאתגרש דא"כ אמאי פליג ת"ק דא"צ להפר לה מחמת דלא חייש שמא יגרשנה הרי כיון דאמרה בהדיא לכשאתגרש הא חזינן לה דעיקר נדרה להכי ולכן בודאי ניחוש לשמא תתגרש – והא דנקטי בגמרא דאמרה לכי מגרשה כו' לאו דוקא דקאמרה בהדיא הכי אלא לר' יוחנן בן נורי אמדינן דעתה לכך

דף נט:

סוגיא דמעלה מזונות חלק ז' גמרא ונקדשו מהשתא

[דף נט עמוד ב] גמרא ונקדשו מהשתא אלמוה רבנן לשיעבודיה כו' לא תקשי ומי איכא מידי דאילו השתא לא קדוש כו' דמהשתא נמי מדאורייתא קדוש אלא דאלמוה רבנן כו' וק"ל:

(1) ניהדר לשקלא וטריא בגמרא בחלק ו' – תירוץ לקושיא לשמואל – אמר רב הונא בריה דרב יהושע באומרת יקדשו ידי לעושיהם לכי מיגרשא וידיים איתנהו בעולם – וכי קאמרה הכי מי מקדש' הא משעבדא לי' – דאמרה לכי מיגרשה – ומי איכא מידי דאילו השתא לא קדיש ולקמיה קדיש

(2) המשך דגמרא – קונמות קא אמרת שאני קונמות דקדושת הגוף נינהו וכדרבא דאמר רבא הקדש חמץ ושחרור מפקיעין מידי שיעבוד ולכן מציא אשה למימר יקדשו ידי לעושיהם ולהפקיע שיעבוד בעלה אם תתגרש – ונקדשו מהשתא – אין הכי נמי דמדאורייתא מהשתא נמי חל קונם שלה אבל אלמוה רבנן לשיעבודיה דבעל כי היכי דלא תיקדש אלא לאחר שיגרשנה

(3) מהרש"א

(א) קשיא – השתא דאמרת אלמוה רבנן שיעבודי' דבעל הדרא קושיא לדוכתה "מי איכא מידי דאילו השתא לא קדיש ולקמי' קדיש"

(ב) תירוץ – כיון דמדאורייתא קדיש מהשתא לא קשה מידי

סוגיא דמעלה מזונות חלק ח' תוספות ד"ה שדה זו

תוס' בד"ה שדה זו כו' ועוד יכול להיות דאפילו היתה מקדשת ידיה כו' עכ"ל ור"ל הק' דלעיל דפריך ומי איכא מידי כו' מיתרצא בהכי אפילו איירי בהקדש ממש ומיהו ע"כ דאיכא לפלוגי בין הקדש לקונמות במשכון כמ"ש לעיל ודו"ק:

(1) גמרא – האומר לחבירו שדה זו שמשכנתי לך לכשאפדנה ממך תיקדש – קדשה

(2) תוספות

(א) משמע דבעודה ממושכנת אינו יכול להקדיש דאין כח להקדש לבטל כח המלוה שהיא ממושכנת בידו

(ב) קשיא – איתא במסכת ערכין הקדישו משכיר הדר בו מעלה שכר להקדש ופריך היכי דייר ביה הא במעילה קאי דמשמע שבזמן השכירות יכול להקדישה

(ג) תירוץ "אי נמי"

(i) הקדש ממש היה חל על שדה הממושכנת אף קודם שתפדה והכא מיירי שאוסר בקונם על המלוה לכשיפדנה דיכול להיות דבשדה ממושכנת אינו יכול לאוסרה בקונם אף על פי שיכול להקדישה

(ii) ומתמצא בהכי האי דפריך לעיל ומי איכא מידי דאילו השתא לא קדיש ולקמיה קדיש ומאי קשיא ליה דלמה לא תוכל להקדיש מעשה ידיה לאחר שתתגרש מאי שנא מנכסי מלוג שיכולה למכור עכשיו לכשתתאלמן או תתגרש אלא ודאי אף על פי שיכולה להקדיש מידי דהוי אמכר מכל מקום לא תוכל לאסור

(iii) ועוד יכול להיות דאפילו היתה מקדשת ידיה לשמים לגמרי לא היה ראוי לחול הקדש כמו על שדה משום דבשדה חל ההקדש על גוף השדה בעודה ברשות המלוה וממילא יקדשו הפירות כשיצא הגוף מרשותו אבל ידיה אפי' הקדישו לשמים אין נתפשות בהקדש ואפילו בעבד אמר רב דגופיה לא קדיש ובבן חורין מודו כ"ע ולכך אפי' הקדישו לגמרי אין להקדש לחול יותר מאוסר למלוה בקונם שדה הממושכן לו

(3) מהרש"א – ההיא "ועוד יכול להיות" ענינה לתרץ למה לא תוכל להקדיש מעשה ידי – ברם אכתי איצטריך למיסמך על תירוץ "אי נמי" לחלק בין הקדש לקונמות במשכון – ובזה מובן סוף דברי תוספות "ולכך אפי' הקדישו לגמרי אין להקדש לחול יותר מאוסר למלוה בקונם שדה הממושכן לו"

סוגיא דמעלה מזונות חלק ט' תוספות ד"ה קונמות

אי נמי ידו עדיפא מידיה כיון דאכיל פירות כו' עכ"ל ר"ל דשפיר סבר רבא נמי התם דלא לאשה משום דאליהם שיעבוד דבעל בחייה שיש לו פירות בנכסי מלוג מה שאין כן בהך דאצטלא דלא אליהם שיעבודה כיון דבחייה לית ביה כלום ודו"ק:

(1) גמרא – ניהדר למסקנא דרב אשי – קונמות קא אמרת שאני קונמות דקדושת הגוף ניהו וכדרבא דאמר רבא הקדש חמץ ושחרור מפקיעין מידי שיעבוד ולכן מציא אשה למימר יקדשו ידי לעושיהם ולהפקיע שיעבוד בעלה אם תתגרש – ונקדשו מהשתא – אין הכי נמי דמדאורייתא מהשתא נמי חל קונם שלה אבל אלמיה רבנן לשיעבודה דבעל כי היכי דלא תיקדש מהשתא

(2) תוספות כמבואר במהרש"א

(א) וא"ת א"כ כל אדם יפקיע כל ממונו מבעל חובו על ידי קונם וי"ל דלאו דווקא שעבוד דבעל אלמיה רבנן אלא דהכי נמי דאלמיה לשיעבודא דב"ח – כדמוכח בריש המדיר דפריך וכיון דמשועבד לה למזונות היכי מצי מדיר לה – ולימא דמפקע שיעבודה ע"י קונם – אלא ודאי דאלמיה נמי לשיעבודא דאשה בתור בעלת חוב דבעלה לענין מזונות

(ב) קשיא – בההיא איתתא דעיילה לי' לגברא אצטלא בכתובתה שכיב שקלוה יתמי ופרסוה אמיתנא (על בעל דשכיב) קאמר רבא קנייה מיתנא דתכריכי מת אסורין בהנאה כהקדש – ותיקשי הא אלמיה רבנן נמי לשיעבודא דאשה לגבי זכותה באצטלא לאחר מיתת בעלה

(ג) וי"ל דדוקא בקונמות אלמיה לשיעבודא דבעל חוב שלא יפקיע חובו מה שאין כן איסור הנאה דתכריכין דנאסר לכל העולם ליכא למיחש להכי ומפקיע מידי שעבוד כמו הקדש לפי שיטת אי נמי בחלק ח'

(ד) קשיא – ומאי שני דבהפילה שן עבד נכסי מלוג שלה אין העבד יוצא לחירות – הרי קבע רבא אשר שחרור דומה להקדש

ה) תירוץ – התם אלים שיעבוד דבעל אפילו לשחרור מפני שידו עדיפא מידו לפי שהוא אוכל פירות בחייה כמבואר לרבא בפרק הכותב

(3) מהרש"א

א) קשיא – מאי שנא הך דאצטלא דלא אמרינן אשר שיעבוד דידה אלים אפילו לאיסור הנאה מחמת דכשמת בעלה אין לו יד באצטלא

ב) תירוץ – מכל מקום עד שמת לא היתה לה יד באצטלא ותיכף לאחר שמת פרסוהו יתמי אמיתנא ונאסר בהנאה

תוספות ד"ה כגון שנדרה

בד"ה כגון שנדרה כו' דכיון דמשעבדה ליה אין הנדר חל כו' עכ"ל יש לדקדק נהי דמשעבדה ליה מכל מקום כיון דקיים לה אמאי אין הנדר חל ודוחק לומר דמשעבדה ליה לתינוק ויש ליישב ודו"ק:

- 1) משנה – ואלו מלאכות שהאשה עושה לבעלה – ומניקה את בנה
- 2) ברייתא – נדרה שלא להניק את בנה בש"א שומטת דד מפיו דלא משעבדא לי'
- 3) גמרא – תנן דמניקה את בנה הרי דמשעבדא לי' לבעל – לימא מתניתין דלא כבית שמאי – הכא במאי עסקינן כגון שנדרה היא וקיים לה הוא וקסברי ב"ש הוא נותן אצבע בין שיניה
- 4) תוספות – כגון שנדרה היא וקיים לה הוא שאסרה הנאת הנקה על עצמה שהיא נהנית בהנקה – אבל ליכא למימר דאסרה הנאת יניקתה עליו דכיון דמשעבדא ליה אין הנדר חל עליו
- 5) מהרש"א – יש לדקדק נהי דמשעבדה ליה מכל מקום כיון דקיים לה אמאי אין הנדר חל עליו ודוחק לומר דמשעבדה ליה לתינוק

דף ס.

תוספות ד"ה יכול יהא

[דף ס עמוד א] בד"ה יכול יהא כו' דלא ממעטינן ליה אלא מאיסור דם אבל מאיסור טמא כו' עכ"ל דאיסור טמא הוא הנאמר בבהמה דכולה טמא ואיסור דם הוא הנאמר בכל בהמות ומההוא קרא דלעוף ולבהמה דכתיב באיסור דם לא הוה ממעטינן אלא מההוא איסורא דדם אבל מאיסור טמא דבהמה כולה לא הוה מפקינן ליה לדם אי לאו דנתמעט איסור טמא מחלב דלענין איסור טמא שוין הן ויש לדקדק דא"כ למעט איסור טמא מבשר ל"ל דהא לענין טמא שוין הן ויש ליישב דאי לאו דגלי קרא דחלב ובשר שוין הן לענין [טמא] לא הוה אמרינן נמי דחלב ודם שוין הן ועיין בר"ן בזה דרך אחרת ודוחק:

1) הקדמה

א) לכל חלק של בהמה טמאה איכא "דין טמאה" – ובזה נכלל נמי חלבה ודמה ובשרה – לדם של בהמה טמאה איכא נמי "איסור דם" – דהיינו איסור מיוחד לדם – שיוצא מן "וכל דם לא תאכלו בכל מושבותיכם לעוף ולבהמה"

ב) אי לאו ללימוד חדא דמייתי להו תוספות למעט דין טמאה מן חלב אדם ולימוד אחר למעט דין טמאה מן בשר אדם ועוד מיעוט מן "לעוף ולבהמה" למעט איסור מיוחד לדם אדם היינו נוקטין אשר להולכי שתיים איכא דין טמאה לדם חלב ובשר ואשר לדם איכא נמי איסור מיוחד

2) ר"י כמבואר במהרש"א – מההוא קרא דלעוף ולבהמה לחודי' ממעטינן לאדם איסור מיוחד לדם אשר לכן שוין דם וחלב – ולכן מן לימוד דממעט דין טמאה דחלב אדם אימעוט נמי דין טמאה דדם אדם

3) המשך מהרש"א

א) קשיא – אם כן למעט איסור טמא מבשר ל"ל לימוד מיוחד דהא לענין טמא שוין הן כיון דלתרוייהו ליכא איסור מיוחד לדם

ב) תירוץ – אין לנו בסיס לדמות דם אדם לחלב אדם אלא לאחר דקובעין אשר חדא מיעוטא אוקמינן לה לחלב ואידך מיעוטא לבשר ונוקטין דהיינו טעמא דהותרו שתייהן משום דשוין הן בזה דליכא איסור מיוחד לחלב וליכא איסור מיוחד לבשר

תוספות ד"ה גונח יונק

בד"ה גונח יונק כו' ה"ל לאקשוויי אפילו אי ליכא סכנה אי דחולה הוא אפילו בשבת כו' עכ"ל ק"ק לדבריהם ומאי קושיא דאימא דהמקשה לא ידע הא דמפרק כלאחר יד הוא וא"כ אי ליכא סכנה ודאי דאסור בשבת וע"ש בתוס':

1) ברייתא – ר' מרינוס אומר גונח יונק חלב בשבת דמפרק כלאחר יד ובמקום צערא לא גזרו רבנן

2) גמרא – אמר רב יוסף הלכה כר' מרינוס

3) תוספות

א) לאו בשיש בו סכנה איירי דא"כ מאי איריא משום דהוי מפרק כלאחר יד אפי' הוי מלאכה דאורייתא שרי במקום סכנה

ב) וקשה לר"ת מהא דאמר בפרק חרש אבא שאול אומר יונקים היינו מבהמה טהורה בי"ט ופריך אי דאיכא סכנה אפילו בשבת נמי ואי דליכא סכנה אפילו ביום טוב נמי אסור ומשני לא צריכא דאיכא צערא ומפרק כלאחר יד הוא – **שבת** דאיסור סקילה גזרו רבנן י"ט דאיסור לאו לא גזרו רבנן – ותיקשי דמאי שנא סוגיא דידן דבשבת נמי שרי

ג) ותירץ רבינו תם דהתם מיירי בצער של רעב והכא בצער של חולי שהוא קרוב לסכנה ובשבת לא גזרו

ד) וקשה לר"י הא דפריך התם אי דאיכא סכנה אפילו בשבת נמי – עדיף הוי ליה לאקשוויי אפי' אי ליכא סכנה אי דחולה הוא הרי קרוב לסכנה ואפילו בשבת נמי שרי

4) מהרש"א – ק"ק לדבריהם ומאי קושיא דאימא דהמקשה לא ידע דמפרק כלאחר יד הוא ואם כן אי ליכא סכנה ודאי דאסור בשבת

דף ס:

תוספות ד"ה ואמר רב נחמן

[דף ס עמוד ב] בד"ה ואמר רב נחמן כו' אין לפרש דגזרינן מת אטו כו' עכ"ל וק"ק דהא בכל הנהו דמייתי דגזרינן במעוברת חבירו היינו דגזרינן בהו הא אטו הא דליכא למגזר בהו מיניה וא"כ אמאי לא נגזור נמי במינקת הא אטו הא ודו"ק:

1) ברייתא א' – מינקת שמת בעלה בתוך עשרים וארבעה חדש הרי זו לא תתארס ולא תינשא עד עשרים וארבעה חדש דברי ר' מאיר

2) ברייתא ב' – נתנה בנה למינקת או גמלתו או מת מותרת לינשא מיד

3) גמרא – רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע סבור למיעבד עובדא כי ברייתא ב' במינקת אמרה להו ההיא סבתא בדידי הוה עובדא ואסר לי רב נחמן – איני והא רב נחמן שרא להו לבי ריש גלותא – שאני בי ריש גלותא דלא הדר בהו

4) רש"י – לבי ריש גלותא – אלמנות שהיו בהן מניקות ונתנו בניהם למניקה והתירום לינשא מחמת דמניקה שפסקה להניק בניהם יראה לחזור בה לפי שבני אדם מאוימים הם אבל באינשי אחריני דלמא הדרא בה המניקה וחוזר הבן אצל האם

5) המשך דגמרא כמבואר ברש"י

א) אמר להו רב פפי ואתון לא תסברוה מהא דתניא בברייתא לגבי הבחנה – הרי שהיתה רדופה לילך לבית אביה או שהיה לה כעס בבית בעלה או שהיה בעלה חבוש בבית האסורין או שהלך בעלה למדינת הים או שהיה בעלה זקן או חולה או שהיתה עקרה וזקנה איילונית וקטנה והמפלת אחר מיתת בעלה – הגם דכל אלו אין דרכן להתעבר מכל מקום כולן צריכות להמתין שלשה חדשים דברי ר' מאיר – ואמר רב נחמן אמר שמואל הלכה כר' מאיר בגזירותיו

ב) אלמא אף על גב דאין כאן להבחין בין זרעו של ראשון לשל שני דהא לא מיעברא לא פלוג רבנן בתקנת גזירות שלהם בין אשה לאשה וגזרו סתם שתמתין כל אשה שלשה חדשים והכי נמי לא פלוג רבנן במינקת שמת בעלה בין שהיא מניקתו בין שאינה מניקתו

6) תוספות – ואמר רב נחמן אמר שמואל הלכה כר' מאיר בגזירותיו – אין לפרש דגזרינן מת אטו לא מת ונתנה בנה להניק אטו לא נתנה וגמלתו אטו לא גמלתו – דלגבי הא אטו הא (כלומר דגזרינן באשה שלפנינו אטו אשה אחרת) לא שייך למימר שאני ריש גלותא דמה לי מאוימים הם שמניקה לא תיהדר הרי חיישינן דלמא אשה אחרת לא תתן בנה למניקה כל עיקר – אלא י"ל דגזרינן מיני' ובי' (באותה אשה גופה) במת שמא תהרגנו ונתנה בנה להניק שמא תחזור בה מניקה וגמלתו אטו שמא תגמלנו ועדיין הוא צריך לינק

7) מהרש"א – וק"ק דהא בכל הנהו דמייתי דגזרינן בהבחנה מעוברת חבירו היינו דגזרינן בהו הא אטו הא דליכא למגזר בהו מיניה ובי' (כגון דלא יתכן למימר דגזרינן באשה רדופה שמא אותה אשה לא תהא רדופה) וא"כ תיקשי בקושטא אמאי לא גזרינן דאסורה לינשא אף בנתנתו למניקה בבי ריש גלותא שמא אשה אחרת לא תמתין אף היכא דלא נתנה בנה למניקה

תוספות ד"ה הלכתא

בד"ה והלכתא כו' דגרושה מותרת כו' ור"ת אומר דאסורה כו' עכ"ל וההיא דלעיל נתגרשה אינו כופה אותה כו' לא תקשי לר"ת דמכל מקום אסורה לינשא דגזרינן אטו לא נתגרשה ואטו מכירה דכופין אותה ועוד דאלמנה נמי לא משעבדה ואין כופין אותה להניק מכי תבעה כתובתה כו' ואפילו הכי אסורה לינשא וק"ל:

1) ברייתא א' בדף נט: – נדרה שלא להניק את בנה בית הלל אומרים כופה ומניקתו דמשתעבדא לי' ולא חל הנדר – נתגרשה – אינו כופה דפקע שיעבודה

2) ברייתא ב' – מינקת שמת בעלה בתוך עשרים וארבעה חדש הרי זו לא תתארס ולא תינשא עד עשרים וארבעה חדש דברי ר' מאיר

3) תוספות

א) רבינו שמשון הזקן סבירא לי' דהאי דינא דמינקת בברייתא ב' דלא תתארס ולא תנשא לית' אלא לגבי אשה שמשועבדת להניק ולכן – מחמת דקבענו בברייתא א' דלאחר שנתגרשה פקע שיעבודה – דין מינקת בברייתא ב' לית' לאחר דנתגרשה – ושריא להתארס ולינשא מיד

ב) רבינו תם סבירא לי' דאף אשה שנתגרשה צריכה להמתין

4) מהרש"א

א) קשיא – תיקשי לר"ת הך סייעתא דמייתי רבינו שמשון הזקן מברייתא א' דפקע שיעבודה משנתגרשה

ב) תירוץ א' – אין הכי נמי דמעיקר הדין מותרת להתארס ולינשא כשנתגרשה ברם קבענו כדיבור דלעיל דהלכה כר' מאיר בגזירותיו לגבי מינקת והכא נמי אסורה כשנתגרשה אטו כשלא נתגרשה – ואסורה כשנתגרשה ולא מכירה אטו כשנתגרשה ומכירה

ג) תירוץ ב' – אין שום שייכות בין שיעבוד לבעלה להניק לאיסור אירוסין ונשואין – ואסורה באירוסין ובנשואין אף היכא דאינה משועבדת לבעלה להניק – והא ראי' דאף ר' שמשון הזקן יודה דאף על גב דאלמנה מינקת לא משעבדא לבעלה שמת ומכי תבעה כתובתה אין מי שכופה אותה להניק מכל מקום אסורה להתארס ולינשא עד כ"ד חדש משנולד בנה – דאי לאו הכי לרבינו שמשון הזקן לא יהא ציור בו אסורה מינקת באירוסין ובנשואין לבעל שני עד עשרים וארבעה חדש

דף סא.

רש"י ד"ה אבל מוזגת

[דף סא עמוד א] בפרש"י בד"ה אבל מוזגת כו' ולא דמי למצעת דמתניתין דהוי דבר של שורח ובכפייה הני לא כפי כו' עכ"ל כעין שני תירוצים הן וק"ל:

(1) משנה – ואלו מלאכות שהאשה עושה לבעלה – מצעת לו המטה אבל הכניסה לו שלש שפחות אין מצעת לו המטה – הכניסה לו ארבע יושבת בקתדרא

(א) גמרא – רב הונא אומר אף על פי שיושבת בקתדרא כשהכניסה לו ארבע שפחות מכל מקום מצעת לו את המטה

(2) רש"י

(א) קשיא לרב הונא – כיון דקתני אשר הכניסה לו שלש שפחות אינה מצעת לו המטה האיך קאמר רב הונא אשר מצעת לו את המטה אף אלו הכניסה לו ארבע

(ב) תירוץ כמבואר במהרש"א – מצעת דמשנה שונה מן מצעת דרב הונא בשני דרכים נפרדות

(i) דרך א' – מצעת דמשנה דבר של שורח הוה משא"כ מצעת דרב הונא היינו "לפרוס סדין ולבדין" דהוי דבר של חבה ולא דבר של שורח

(ii) דרך ב' – כופין אותה למצעת דמשנה מה שאין כן מצעת דרב הונא דאינה אלא עצה טובה

תוספות ד"ה הכניסה לו שפחה אחת

תוס' בד"ה הכניסה לו שפחה כו' קצת תימיה אם הוא זן אותה א"כ מה מרויח כו' עכ"ל ויש ליישב קצת דמרויח במותר מעשה ידיה שהרי לא נתן לה רק מעה כסף אחת תחת המותרות דמעשה ידיה של שניהם וק"ל:

(1) משנה

(א) ואלו מלאכות שאשה עושה לבעלה טוחנת ואופה ומכבסת וכו'

(ב) הכניסה לו שפחה אחת לא טוחנת ולא אופה ולא מכבסת

(ג) תוספות – קשיא – מאי מועיל לבעל שהכניסה לו שפחה – הרי בלאו שפחה היתה אשתו עושה מלאכות אלו למזונותי – ועכשיו שהכניסה לו שפחה צריך בעל למיזן בין לאשתו בין לשפחתה

(2) מהרש"א – תירוץ – חייב בעל לשלם מעה כסף בעד מותר מעשה ידי אשתו ואינו משלם מעה כסף למותר מעשה ידי שפחה – ונמצא דמרויח שנוטל מותר שניהן ואינו משלם מעה כסף אלא לאשה

תוספות ד"ה מחלפא

בד"ה מחלפא כו' ונראה דהיו רגילין לטבול אחר ז' לראייה כו' עכ"ל מדבריהם נראה שבאו לקיים פי' רש"י ומדברי הרא"ש אין נראה כן ועוד יש לדקדק בזה וע"ש בפ"ק דשבת בחידושינו על דברי התוספות שם:

דף סא:

תוספות ד"ה לא ליתן

[דף סא עמוד ב'] בד"ה לא ליתן כו' ולא ליתן תבן לפני בקרו דשניהם כו' עכ"ל כך היה גירסת התוס' אבל הרי"ף גרס הכא היפך מפני' רש"י ועיין ברא"ש וגם שם במס' נדרים יש נוסחות שונות בזה ודו"ק:

תוספות ד"ה הלכה

בד"ה הלכה כר"א כו' אין זה אותו שהיה בימי ר"א עכ"ל דתרי רשב"ג הוה האחד הוא ר"ש בן ר"ג הזקן שנהרג בהרוגי מלכות והשני הוא ר"ש נכדו בן ר"ג דיבנה והוא אביו של רבי ודו"ק:

דף סב.

תוספות ד"ה והתניא

[דף סב עמוד א'] בד"ה והתניא כו' יוצאין שבת א' משמע שהן כל ז' בחוץ וחוזרין בכל יום ח' כו' עכ"ל ודברי הב"י בטור אה"ע סימן ע"ו מגומגמים בזה שהבין שדין חמרים שוה לדין פועלים שאינן לנין בביתם כו' שכתבו דפ"א בשבת קאי לפועלים שאינן לנין כו' ולחמרים כו' וזה אינו דגבי חמרים קאמר פ"א בשבת דמשמע ממש ביום ז' וק"ל:

דף סג.

סוגיא דמורדת חלק א' תוספות ד"ה רב הונא

[דף סג עמוד א'] בד"ה רב הונא כו' ומורדת ממלאכה היינו מזיגת הכוס והצעת כו' עכ"ל ואין להקשות ללישנא קמא [היאך] ניחא ליה בנדה למאן דאמר ממלאכה דהא אסורה לה

הנדה לעשות לו אלו המלאכות שהן של חיבה כדאמרינן לעיל די"ל דמכל מקום יכולה לעשות לו אלו המלאכות שלא בפניו או ע"י שינוי כדאמרינן לעיל וק"ל:

- (1) משנה – המורדת על בעלה פוחתין לה מכתובתה
  - (2) גמרא – מורדת ממאי רב הונא אמר מתשמיש המטה ר' יוסי בר' חנינא אמר ממלאכה
  - (3) ברייתא – אפילו נדה או חולה והיא מורדת הרי היא בתורת מורדת
  - (4) גמרא ללישנא קמא
- (א) קשיא מברייתא לרב הונא דאית לי' אשר מורדת משמעו מורדת לתשמיש – בשלמא אלו מורדת משמעו מורדת ממלאכה מובן הא דנדה יכולה להיות מורדת דהרי מותרת לעשות מלאכה לבעלה וכשהיא מסרבת היא מורדת – אבל לרב הונא דמורדת משמעו מתשמיש תיקשי דנדה לאו בת תשמיש היא ואמאי קתני דהויא מורדת כשמסרבת מתשמיש
- (ב) תירוץ – אכן מורדת משמעו מורדת מתשמיש דהגם דנדה אינה בת תשמיש עכשיו מכל מקום אינו דומה מי שיש לו פת בסלו
- (5) גמרא לאיכא דאמרי – קשיא מברייתא לר' יוסי בר' חנינא דאית לי' אשר מורדת משמעו מורדת ממלאכה – בשלמא לרב הונא דמורדת משמעו מורדת מתשמיש מובן הא דחולה יכולה להיות מורדת דסובלת תשמיש אף על גב דאינה בת מלאכה – אבל לר' יוסי בר' חנינא שמורדת משמעו ממלאכה תיקשי דחולה בת מלאכה היא בתמי' ואמאי קתני דהויא מורדת כשמסרבת ממלאכה
- (6) תוספות
- (א) רב הונא אמר מתשמיש אבל ממלאכה לא הוה מורדת דרב הונא לטעמיה דאמר לעיל בדף נה: יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונית ואיני עושה ור' יוסי בר' חנינא סבר כריש לקיש דפליג התם ארב הונא
- (ב) שאלה – האם יכול להיות דר' יוסי בר' חנינא אכן קסבר כרב הונא שיכולה אשה שתאמר לבעלה כו' ומורדת ממלאכה היינו ממזיגת הכוס והצעת המטה והרחצת פניו ידיו ורגליו דמסתברא דחייבת אפילו אמרה איני ניזונית ואיני עושה מידי דהוה איושבת בקתדרא דחייבת בהן כמבואר לעיל ברש"י ד"ה אבל מוזגת בדף סא.
- (ג) תשובה – לא יתכן מדמקשי בגמרא חולה בת מלאכה היא בתמי' – ואותן מלאכות אפילו חולה יכולה לעשות דאינה חולה כל כך כיון דאיכא דאמרי נוקטין אשר חולה יכולה לסבול תשמיש ודלכן נקטי אשר לאיכא דאמרי ניחא לרב הונא הא דחולה יכולה להיות מורדת בתשמיש
- (7) מהרש"א
- (א) קשיא – היאך סליק אדעתייהו דתוספות אשר מורדת משמעו ממלאכות של חבה הרי מלאכות של חבה אסורה נדה לעשות לבעלה ותיקשי הא דאמרי בגמרא ללישנא קמא אשר "אלו מורדת משמעו מורדת ממלאכה מובן הא דנדה יכולה להיות מורדת דהרי מותרת לעשות מלאכה לבעלה"
- (ב) תירוץ – נדה יכולה לעשות לו מלאכות אלו שלא בפניו או ע"י שינוי

סוגיא דמורדת חלק ב' תוספות בא"ד דאינה חולה כל כך

בא"ד דאינה חולה כ"כ כיון שיכולה לסבול תשמיש כו' עכ"ל ק"ק דאימא דאיירי בחולה כל כך שאינה יכולה לסבול תשמיש ואפ"ה ניחא ליה להאי לישנא בחולה למאן דאמר מתשמיש משום דאינו דומה מי שיש לו פת בסלו כו' דמהאי טעמא ניחא ליה בנדה למ"ד מתשמיש ויש ליישב ודו"ק:

(1) ניהדר לתשובת תוספות בחלק א' – "לא יתכן מדמקשי בגמרא חולה בת מלאכה היא בתמי' – ואותן מלאכות של חבה אפילו חולה יכולה לעשות דאינה חולה כל כך כיון דאיכא דאמרי נוקטין אשר חולה יכולה לסבול תשמיש ודלכן נקטי אשר לאיכא דאמרי ניחא לרב הונא הא דחולה יכולה להיות מורדת בתשמיש"

(2) מהרש"א – קשיא – אימא דאיירי בחולה כל כך שאינה יכולה לסבול תשמיש ואפ"ה לאיכא דאמרי ניחא לרב הונא דחולה כל כך מיקרי מורדת בתשמיש משום דאינו דומה מי שיש לו פת בסלו כו' דמהאי טעמא ללישנא קמא מסקי דניחא לרב הונא הא דנדה יכול להיות דמיקרי מורדת בתשמיש

רש"י בד"ה הכי גרסינן

בפרש"י בד"ה ה"ג בשלמא כו' ואי משום נדה כו' עכ"ל ול"ג לישנא קמא כלל והיינו משום דמסתמא ידע הא דלקמן דקאמר שמואל האי טעמא דאינו דומה כו' אבל התוס' גרסי גם לישנא קמא וצ"ל דלא ידע מלתיה דשמואל וק"ל:

דף סג:

תוספות ד"ה ואינהו

[דף סג עמוד ב'] תוספות בד"ה ואינהו כמאן כו' ולא קאי ארב נחמן כו' דאינהו סברי כו' יוסי ב"ה שהיה גדול כו' עכ"ל משום דהוה מצינן לפרושי אר"נ ב"י ורב נחמן בר חסדא מייתי מהא דאמר רב הונא ב"י א"ר ששת הלכה אין נמלכין אלא דלא ניחא להו לפרש הכי דא"כ מאי אולמיה ליה לאתויי מרב ששת כיון דס"ל כו' יוסי ב"ה שהיה גדול מרב ששת אלא ארמי בר חמא ורבא קאי דלא ס"ל כריב"ה וק"ל:

(1) גמרא כמבואר ברבינו תם

(א) המורדת על בעלה פוחתין לה מכתובתה שבעה דינרים בשבת

(ב) רבותינו חזרו ונמנו שיהו מכריזין עליה ארבע שבתות זו אחר זו ושולחין לה ב"ד פעם אחת אחר ההכרזה הוי יודעת שאפי' כתובתיך מאה מנה הפסדת

(ג) רמי בר חמא אומר דשולחין לה בית דין פעמים – אחת קודם הכרזה ואחת לאחר הכרזה

(ד) דרש רב נחמן בר רב חסדא הלכה כרבותינו דאין שולחין לה אלא פעם אחת לאחר הכרזה

(ה) אמר רבא האי דרב נחמן בר רב חסדא בורכא דבקושטא הלכה כרמי בר חמא דשולחין לה בית דין פעמים – אמר ליה רב נחמן בר יצחק מאי בורכתיא אנא אמריתה ניהליה דלא שולחין לה אלא פעם אחת ומשמיה דגברא רבה אמריתה ניהליה ומנו רבי יוסי בר' חנינא – ואינהו (רמי בר חמא ורבא דאית להו דשולחין לה פעמיים) כמאן סברי כי הא דאתמר דאמר רבא אמר רב ששת הלכה אשר נמלכין בה דשולחין לה אף קודם הכרזה – ולא סברי כרב הונא בר יהודה אשר אמר בשם רב ששת דהלכה דאין נמלכין בה קודם הכרזה

(2) מהרש"א

(א) קשיא – אמאי לא פירשו תוספות אשר "אינהו" קאי ארב נחמן בר יצחק ורב נחמן בר חסדא דאית להו דאין שולחין אלא פעם אחת ודמשיבין דקאי כרב הונא בר יהודה בשם רב ששת דלא שולחין לה אלא פעם אחת

(ב) תירוץ – לא ניחא להו לפרש הכי דא"כ מאי אולמא לה לגמרא לאתויי מרב ששת כיון דרב נחמן בר יצחק ורב נחמן בר חסדא ס"ל כר' יוסי בר' חנינא שהיה גדול מרב ששת – ולכן נקטי תוספות אשר ארמי בר חמא ורבא קאי דלא ס"ל כר' יוסי בר' חנינא

תוספות ד"ה אבל אמרה

בד"ה אבל אמרה כו' וזה נמי אין להקשות כו' וע"ק משלהי נדרים מההוא נואף כו' תהא נאמנת במגו כו' עכ"ל לפי מה שכתבו דלא מצי למימר מאיס עלי אלא היכא דיש רגלים לדבר לא תקשי מידי ממתני' ומשלהי נדרים אלא דניחא להו לתרוצי בע"א וק"ל:

תוספות בא"ד וכן נראה

בא"ד וכן נראה דבאומרת טמאה אני לך כו' כיון דשויה נפשה חתיכה דאיסורא כו' עכ"ל וק"ק לפ"ז הא אמרינן במתני' דהתם דא' מהשולש נשים דאומרת טמאה אני לך דמותרת למשנה אחרונה משום דעיניה נתנה באחר ולא אמרי' דשויה נפשה חתיכה דאיסורא ואין סברא לחלק בזה בין אשת כהן לאשת ישראל וק"ל:

דף סד.

תוספות ד"ה תבע לחלוץ

[דף סד עמוד א] תד"ה תבע לחלוץ כו' וכן הא דאמר כאן שתבעה היא והוא אינו רוצה לא כו' עכ"ל משום דהשתא דלא נזקקין אפילו לו (אינו) אלא בתבע לחלוץ ע"כ הא דרב תחליפא משמיה דשמואל בתבע הוא דנזקקין לו היינו נמי בתבע לחלוץ והיא אינה רוצה לא לחלוץ ולא לייבם ודומיא דהכי בתבעה היא דאין נזקקין לה היינו נמי בתבעה לחלוץ והוא אינו רוצה לחלוץ ולא לייבם ואין להקשות כו' ודו"ק:

- 1) שלב סוגיא דגמרא כמבואר במהרש"א לשיטת "ועוד יש לומר" בתוספות
- (א) אמר רב טובי בר קיסנא אמר שמואל אין כותבין אגרת מרד על שומרת יבם – ומקשי דבברייתא קתני כותבין אגרת מרד לשומרת יבם
- (ב) אמר רב תחליפא בר אבימי אמר שמואל תבע הוא נזקקין לו תבעה היא אין נזקקין לה ובהוה אמינא רוצין ליישב דרב טובי בר קיסנא אמר שמואל איירי בתבעה היא והוא מורד וברייתא איירי בתבעה הוא והיא מורדת – אבל מפריכין הך דרב תחליפא אמר שמואל מחמת דבתבעה היא באה מחמת טענה דאמרה בעינא חוטרא לידא ומרה לקבורה
- (ג) אלא אידי ואידי בתבעה הוא כאן לחלוץ וכאן לייבם דאמר ר' פדת אמר ר' יוחנן (כמבואר בתוספות) תבע הוא לחלוץ והיא אינה רוצה לא לחלוץ ולא לייבם נזקקין לו תבעה הוא לייבם והיא אינה רוצה לא לחלוץ ולא לייבם אין נזקקין לו
- 2) המשך מהרש"א – נמצא דבהך דרב תחליפא בר אבימי אמר שמואל "תבע הוא" דנזקקין לו משמעו דתבע לחלוץ והיא אינה רוצה לא לחלוץ ולא לייבם – ודומיא להכי מסתבר אשר "תבעה היא" דאין נזקקין לה משמעו שתבעה לחלוץ והוא אינו רוצה לא לחלוץ ולא לייבם – ולכן מקשי תוספות דלהפריך הך דרב תחליפא אמר שמואל מאי איריא דבאה מחמת טענה אפילו אינה באה מחמת טענה נזקקין לה וכייפינן ליה מדתנן בהחלוץ דחוזרין אצל גדול ואומרים לו או כנוס או פטור

דף סד:

רש"י ד"ה לבית המנוגע

[דף סד עמוד ב] בפרש"י בד"ה לבית המנוגע כו' ושל עירוב שיערו להקל ובמצומצמות כו' עכ"ל וה"ה דהכא במשרה שיערו להקל במצומצמות כדפריך ואי ר"ש תמני סרי הויין וק"ל:

רש"י ד"ה תמני סעודות

בד"ה תמני סעודות כו' וי"ד סעודות היא צריכה לשבת עכ"ל כתב מהרש"ל צ"ע אמאי פרש"י י"ד סעודות הלא הן ט"ו כו' ונראה שרש"י סבר מה שמקשה ועוד י"ג הויין ולא אקשי אכתי כו' אבל ממנחה לא פריך לפי שאינה הכרחית כ"כ שהרי יכול להשלימה במיני תרגימא ופירות כו' עכ"ל והוא דחוק שהמקשה לא חשיב סעודה שלישית והמתריך חשיב לה כדקאמר לרבנן (לריב"ב) דל חדא לארחי ופרחי ולר"ש דל ג' לארחי ופרחי אבל הנראה דהכא פרש"י י"ד סעודות למאי דקים ליה השתא כמאן דאמר אוכלת עמו לילי שבת ממש כדקאמר הניחא למאן דאמר אכילה ממש כו' ולמאי דמסיק לר' חידקא ט"ז הויין היינו למאן דאמר אכילה תשמיש כמ"ש התוס' בהדיא דלמאן דאמר אכילה ממש לא הוה אלא

ט"ו אף לרבי חידקא ולרבנן י"ד ולמסקנא א"ש דכל היתרון לארחי ופרחי ותו לא מידי ודו"ק:

- (1) אוכלין ב' סעודות ביום – אחד בערב ואחד בבוקר דהיינו 14 סעודות לשבוע – להלן נבאר דלרבנן איכא סעודה נוספת בשבת ודלר' חידקא איכא ב' סעודות נוספות בשבת
- (2) משנה דידן – המשרה לאשתו על ידי שלישי לא יפחות לה משני קבין חטין לשבוע
- (3) מעיקרא נוקטין אשר לר' שמעון 18 סעודות הויין בב' קבין חטין ואשר לר' יוחנן בן ברוקא 8 סעודות הויין בב' קבין חטין
- (4) גמרא
- (א) קשיא א' – מני מתניתין לא רבי יוחנן בן ברוקא ולא ר"ש אי רבי יוחנן בן ברוקא 8 הויין אי ר"ש 18 הויין (רש"י והיא אינה צריכה אלא 14)
- (ב) תירוץ – ר' יוחנן בן ברוקא בקושטא סבירא לי' אשר 12 סעודות הויין בב' קבין חטין
- (ג) קשיא ב' – אכתי 12 הויין
- (ד) תירוץ – אוכלת עמו לילי שבת ולכן יש לה עוד סעודה אחת
- (ה) קשיא ג' – הניחא למאן דאמר אכילה ממש אלא למאן דאמר אכילה תשמיש מאי איכא למימר – ועוד 13 הויין
- (ו) תירוץ – ר' יוחנן בן ברוקא בקושטא סבירא לי' 16 סעודות הויין בב' קבין חטין
- (ז) קשיא – כמאן כר' חידקא דאמר ארבע סעודות חייב אדם לאכול בשבת דדיקא לר' חידקא מובן דאיצטריך 16 סעודות לשבוע דהיינו 2 סעודות לכל יום לשבעה ימים ועוד 2 סעודות לשבת – מה שאין כן לרבנן אשר 15 סעודות סגי דהיינו 2 סעודות לכל יום לשבעה ימים ועוד סעודה אחת לשבת
- (5) תוספות ד"ה כמאן – עוד קשיא אחרת לתירוץ דגמרא לר' יוחנן בן ברוקא – אף לר' חידקא איכא מותר של סעודה אחת אלו האי אכילה של ליל שבת משמעו אכילה ממש דסגי לה לבעל לתת לה 15 סעודות של חטין בנוסף לה היא סעודה דליל שבת – ומסקי תוספות אשר "לפי המסקנא אתי שפיר דכל היתרון הוי לארחי ופרחי" כדנבאר להלן
- (6) המשך דגמרא
- (א) תירוץ – הך דר' יוחנן בן ברוקא אשר 16 סעודות הויין אתא שפיר אפילו לרבנן דאמרי שלש סעודות חייב אדם לאכול בשבת דדל חזא לתת לארחי ופרחי ולכן לדידהו איצטריך 16 סעודות כדי שיישארו 15 סעודות
- (ב) מסקנא דגמרא
- (i) השתא דאתית להכי אפילו תימא ר' שמעון אשר קביים 18 סעודות הויין – לרבנן דל תלת לתת לארחי ופרחי כדי שיישארו 15 – לר' חידקא דל תרתי לתת לארחי ופרחי כדי שיישארו 16

(ii) וכמרומוז בתוספות לעיל דאתיא נמי שפיר אפילו למ"ד אשר אכילה של לילי שבת משמעו אכילה ממש דכל היתרון הוי לארחי פרחי בין לרבנן בין לר' חידקא

(7) מהרש"ל כמבואר במהר"ם שיף

(א) קשיא – קבענו דלהא דמקשי בגמרא בקושיא א' 'אי ר"ש 18 הויין" מפרש רש"י "והיא אינה צריכה אלא 14" – ותיקשי הלא אפילו לרבנן צריכה מיהת 15 סעודות ז' ימים אחד בערב ואחד בבוקר וסעודה ג' בשבת

(ב) תירוץ

(i) רש"י קשה לי' בשקלא וטריא בסוגיין לעיל דלאחר דנקטו דלר' יוחנן בן ברוקא 12 סעודות הויין מקשי בקושיא ב' "אכתי 12 הויין" – מה שאין כן לאחר כך כדמתרצין דיש לה ג"כ עוד סעודה אחת דאוכלת עמו בליל שבת מקשי בקושיא ג' "הניחא למאן דאמר אכילה ממש אלא למאן דאמר אכילה תשמיש מאי איכא למימר – ועוד 13 הויין" ולא מקשי "אכתי 13 הויין"

(ii) ומזה משמע לרש"י דהכי קאמר "ועוד אפילו למאן דאמר אוכלת ממש עם בעלה בליל שבת תיקשי אשר סעודות דחייב הבעל לזון אותה על ידי שלישי 13 הויין כדי שבצירוף אותה סעודה של ליל שבת תהא לה סך הכל י"ד סעודות – בקיצור הך "ועוד 13 הויין" לא קאי על סעודות שנותן בעל (כעין "אכתי 12 הויין בקושיא ב') אלא קאי על סעודות שחייב בעל לזון על ידי שלישי ולכן לא אמרי "אכתי"

(iii) וכיון דמקשה נקט אשר בסך הכל ליכא אלא י"ד סעודות בשבת מסיק רש"י דלא צירף בחשבון סעודה שלישית של שבת לרבנן דר' חידקא – ומסתבר למהרש"ל דהיינו טעמא לפי שאינה הכרחית כל כך מחמת דיכול להשלימה במיני תרגימא ופירות

(8) מהרש"א כמבואר חלקו במהר"ם שיף

(א) דרך מהרש"ל דחוק שהמקשה לא חשיב סעודה שלישית והמתרץ בסוף סוגיין חשיב לה דקאמר לר' שמעון אשר קביים 18 סעודות הויין אתיא שפיר לרבנן דל תלת לתת לארחי ופרחי כדי שיישארו 15

(ב) אבל הנראה דבקשיא א' פרש"י "והיא אינה צריכא אלא 14 סעודות" למאי דקים ליה השתא כמאן דאמר אוכלת עמו לילי שבת ממש כדקאמר לאחר כך בקשיא ג' הניחא למאן דאמר אכילה ממש ולכן לא צריך לתת לה חוץ מאכילה זו אלא 14 סעודות כדי שיהא לה סך הכל 15 סעודות בצירוף סעודה של ליל שבת

(ג) ברם למאי דמסיק לר' חידקא 16 הויין היינו למאן דאמר אכילה משמעו תשמיש כמ"ש התוס' בהדיא דלמאן דאמר אכילה ממש לא איצטריך לתת לה אלא 15 לר' חידקא ולרבנן 14 כמ"ש התוס' בהדיא אשר למאן דאמר אכילה ממש לא איצטריך אלא 15 לר' חידקא ולרבנן 14 ואשר למסקנא אתי שפיר דכל היתרון לארחי ופרחי

דף סה.

תוספות ד"ה אחרי

[דף סה עמוד א] תוספות בד"ה אחרי אכלה כו' ולכך ויחשבה עלי לשכורה עכ"ל דאי לאו שאחרי שעת אכילה התפללה לא היה חושבה לשכורה אבל קרא אשמועינן דהיה אחר זמן אכילה ושתייה ואין דרך להתפלל אז ולכך חשב שאכלה ושתתה והיתה לשכורה ועוד נראה דודאי אילו אכלה ושתתה אפשר שהיו פניה צהובים וחשב ע"י זה שהיתה שכורה אבל כיון שלא אכלה ושתתה כלום במה ראה לחושבה שכורה אי לאו שהיה אחר זמן אכילה ושתייה שאין דרך להתפלל אז ודו"ק:

תוספות ד"ה ונותנין לה

בד"ה ונותנין לה כו' מטה ומטה ומפץ משמיה דשמואל כו' כצ"ל עכ"ל ר"ל דלכך בעי בסידור ב' מטות משום דשמואל דקאמר התם דלא ידענא אסותא להני תלת וחשיב חד מינייהו מאן דאכיל נהמא ולא מסגי ד' גרמידי ובחנם דחק מהרש"ל והגיה שמא במקום דשמואל:

***

הדרן עלך אף על פי